תלמוד בבלי · אחרונים · רש״ש · סדר נזיקין

רש"ש על שבועות

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש"ש על שבועות

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשש-על-שבועות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 5
דף ב: 5
דף ג. 5
דף ג: 6
דף ד. 6
דף ד: 7
דף ה. 7
דף ה: 7
דף ו. 8
דף ו: 8
דף ז. 8
דף ז: 9
דף ח. 9
דף ח: 9
דף ט. 10
דף ט: 10
דף י. 10
דף י: 10
דף יא. 11
דף יא: 11
דף יב. 12
דף יב: 12
דף יג. 13
דף יג: 13
דף יד. 14
דף יד: 14
דף טו. 15
דף טו: 15
דף טז. 16
דף טז: 16
דף יז. 17
דף יז: 17
דף יח. 17
דף יח: 18
דף יט. 18
דף יט: 18
דף כ. 19
דף כ: 20
דף כא. 20
דף כא: 20
דף כב. 21
דף כב: 21
דף כג. 21
דף כג: 22
דף כד. 22
דף כד: 23
דף כה. 24
דף כה: 24
דף כו. 24
דף כו: 25
דף כז. 25
דף כז: 26
דף כח. 26
דף כח: 26
דף כט. 26
דף כט: 27
דף ל. 27
דף ל: 27
דף לא. 28
דף לא: 28
דף לב. 29
דף לב: 29

דף לג. 29
דף לג: 31
דף לד. 31
דף לד: 32
דף לה. 32
דף לה: 33
דף לו. 33
דף לו: 34
דף לז. 35
דף לז: 36
דף לח. 37
דף לח: 37
דף לט. 38
דף לט: 38
דף מ. 38
דף מ: 39
דף מא. 39
דף מב. 40
דף מב: 40
דף מג. 40
דף מג: 41
דף מד. 41
דף מד: 42
דף מה. 42
דף מה: 43
דף מו. 44
דף מו: 44
דף מז. 45
דף מז: 45
דף מח. 46
דף מח: 46
דף מט. 46

דף ב.

רש"י ד"ה יציאות. ומתרגמינן כו'. נ"ל למחוק כי בתרגום אונקלוס ליתא וכן בגמרא שם וגם בהרע"ב ליתא:

רש"י ד"ה שהן ארבע (הג'). אחת (כצ"ל) לעומד בפנים. התוי"ט דקדק אחריו מדוע כאן שינה סדרו מבדבור הקודם ע"ש ול"נ דבתרוייהו הקדים הושטת ידו לרשות אחרת ליטול משם חפץ להביאו אליו:

רש"י ד"ה הרי זה. ולעני עוף. כולל בזה החטאת והעולה והרע"ב הוסיף לומר חטאת וגרע העולה:

תד"ה מראות. דמראה ל"ז הוא כדכתיב כו'. לכאורה י"ל דמראות הוא מנפרד מראה בקמץ וכדכתיב המראה הגדולה הזאת (דניאל י' ח') יותר ה"ל להביא מקרא דמראה הנגע עמוק (ר"פ תזריע) דמראה דנגע הוא בל"ז:

דף ב:

במשנה אמרו לו מהו כו'. עפרש"י והא דל"א לר"י נמי עי' מהרש"א ול"נ דדוקא לר"ש דקים להו ביה דלא ס"ל לב ב"ד מתנה כדלקמן (י"א ב') אבל ר"י משמע לפי המסקנא שם דס"ל לב ב"ד מתנה ואפי' לדעת המקשה שם אולי לא קים להו דעתו בזה:

תד"ה חייב. ומיהו מת"כ דקתני יש בראש כו'. הוא בפ' מצורע:

דף ג.

רש"י ד"ה וידיעות טומאה דמקדש. ידיעות שנעלמה כו'. מלת ידיעות נ"ל להציגה בדבור הקודם אחר תיבת ממנו:

תד"ה ועל הזקן. מדל"ק איש דאמר לקטן או לעכו"ם אקיף כו'. תימה דהא לאו בני שליחות נינהו ואיך יתחייב שולחן כמ"ש התוס' (בב"מ י' ב') ד"ה אשה:

בא"ד וגם אין לה"ר כו' דכו"ע מודו דאסור ע"י אשה כו'. עי' מהרש"א דע"כ ס"ל הכא דאשה א"ע אם הקיפה לראב"א ואף לגדול וצ"ע לפ"ז אמאי לטייה שם לחובה:

בא"ד דאי שרי כו' הא אפשר לקיים שניהם. לכאורה צ"ע דהא איתא בת"כ ר"פ מצורע הביאו הר"ש בפי"ד דנגעים מ"ד וכן הביא מהתוספתא דאינו כשר אלא בכהן וכ"פ הרמב"ם בפי"א מט"צ וי"ל דס"ל להתוס' דע"כ ל"א אלא בתגלחת ראשונה אבל השניה כשרה בזר ודלא כרמב"ם דפוסלו בשתיהן ונ"ל ראיה דבת"כ שם יליף מתורת המצורע ביום והובא אל הכהן דתגלחתו אינה אלא ביום ובכהן ולקמן יליף מן ביום השביעי יגלח

על תגלחת הב' ג"כ דאינה אלא ביום ומדאיצטריך ליה קרא אחרינא לפסול לילה ש"מ דלא ילפי מהדדי (ואף דבפי"ד מ"ב מביא הר"ש מהת"כ גז"ש דילפי מהדדי שם הוא לענין כמות הגלוח ע"ש אבל לא לשאר פרטי דיניהם) וא"כ פסול זר דל"ל מקרא מיוחד עלה אין לנו ונכון בס"ד:

תד"ה חדא. או בזא"ז תכ"ד כו'. במכות שם גבי קרחה כתבו דל"צ תכ"ד להתראה אלא הראשונה וחלקו על רש"י בזה וכאן נראה דר"ל תכ"ד של גלוח הקודם לו:

בא"ד ואע"ג כו' קרא לחיוב ע"כ קרחה כו'. כצ"ל:

בסה"ד ור"א ל"ל מחלקות. לכאורה י"ל דאף הוא ל"פ אלא בנטלן כאחת אבל בזא"ז מודה:

תד"ה גבי. וא"ת כו' דדמיין אהדדי כו'. התוי"ט כתב דלא הבין קושייתם דהא הכא דכתיבן בהדדי נמי אמרינן ובמחכ"ת הרי הקדימו דבטעמא דכתיב גבי הדדי סגי וא"כ ע"כ הא דקאמר תו ודמיין כו' הוה כמו א"נ והקשו שפיר לטעם הב' וז"פ:

תד"ה אי. אי ה"מ אתיא מתניתין כרי"ש נימא דודאי כו'. כצ"ל:

דף ג:

תד"ה אבל. ולדידי' לא מיתוקמא כו' דלא מפרשי כו'. לכאורה לדידי' אכלתי ול"א מפרשי מן כי לא ינקה ה' כו' ואוכל ול"א מן לשוא לשוא אא"ע כו' או משום דבד"א נאמרו עי' מהרש"א לקמן (ד' א') בתד"ה ר"ע ונפרש איפכא שתים אכלתי ול"א שהן ד' אוכל ול"א:

דף ד.

רש"י ד"ה ומשנה ל"ז ממקומה. לא היה יכולת בדורות שאחר רבי לשכחה כו'. מוכח מדבריו דבימי רבי וגם בדורות שאחריו עדיין לא נכתבה המשנה. ועמש"כ בחדושי לס' נת"ע אות ב':

תד"ה אבל. ולא אזרוק וזרק דחייב לכ"ע. כצ"ל:

בא"ד וא"ת ומנלן כו' איירי בזורק הככר לים. כצ"ל:

תד"ה בקוצץ. וקשה דבפר"א דמילה משמע דלקי כו'. שם אינו משמע רק דעובר בל"ת ובהדיא כתב הרמב"ם ברפ"י מט"צ דעובר בל"ת אף לאחר הפטור אבל מילקא לא לקי עד שיועילו מעשיו ע"ש ובל"מ:

בא"ד דאין עבודה דוחה את הצרעת. כצ"ל:

בא"ד ואומר ריצב"א כו' או כהה. נראה דר"ל כגון משלג לקרום וה"ה אם נעשית עזה עי' בהרע"ב ותוי"ט פ"א דנגעים מ"ג:

דף ד:

גמרא שבועות דאית ליה טעמא דנפשיה מנלן. כצ"ל:
גמ' שם מ"ט דרבי כו'. עי' בהגהות הב"ח גי' אחרת בשם ס"א והיא היתה גי' רש"י כנראה מסדור דבריו:
רש"י ד"ה חוץ מן השטרות. ורבנן פליגי עלי' במתניתין כו'. משמע דדעת רבנן לא נזכרה בברייתא רק דהש"ס מייתא לה ממתניתין וכ"מ בבכורות שם:
תד"ה דתניא. גבי מנורה של בעץ ושל אבר כו'. כ"נ דצ"ל וזהו כדתני ר"פ בדר"ח שם ועי' מהרש"א וגם בו יש ט"ס:

דף ה.

תד"ה בשבועות. זימנין דל"ב למימר כו'. לעד"נ דהכא דרצה לזווג עניני דשתים שהן ד' שייך למימר דנסיב אליבא דתנאי אף דלא ס"ל כוותייהו אבל התם דתני פלוגתא ושנאו בלשון חכמים ע"כ דס"ל כוותיה:
תד"ה שתים שהן ארבע. הוצאה והכנסה דפטור. לפרש"י בעצמו בשבת דלא חשיב בפטורי רק עקירות הא בבעה"ב תרוייהו פטורי בהוצאה ודעני בהכנסה עי' תוס' שם (ג') בד"ה פטורי:

דף ה:

רש"י ד"ה שנים שהן ד'. מראה ל"ז כו'. בגליון כ' דשייך לעיל במשנה ול"נ דרש"י דייק לפרש זה אמשנה דנגעים משום דקתני בתר הכי ל"נ עזה שניה לה להכי כתב דמראה ל"ז ול"נ דקתני קאי על הצרעת עי' פרש"י בחומש:
רש"י ד"ה טיהרת. ולא תניה נמי כו'. כצ"ל בה':
רש"י ד"ה נצרפיה בהדי סיד. שאינם תולדות כו'. כצ"ל:
תד"ה שנים. איך היינו מחלקים כו'. מש"כ המהרש"א בס"ד דא"כ גם בתר דמנאן כו' מי יודע כו' ע"ש תמוה דודאי השתא ידעינן שפיר גבולי המראות דכל שהוא למטה מצמר לבן עד סיד המה חלקי מראות סיד:
תד"ה שאת. דאין סברא כו'. ולפ"ז יתוסף עוד מראה חמישית ודלא כמש"כ לעיל בשם רש"י אבל הר"ש שם מיישב סברת ר"מ בטוב טעם:

תד"ה א"כ. מלמד שאין מצטרפות כו' ומיהו כו' תימה כו'. עי' בר"ש שם שמגיה דצ"ל שהן תחת שאין ותימה על התוס' שהניחוהו בצ"ע כי זה פשוט דט"ס הוא:
תד"ה טיהרת. לא להצטרף עמה כו'. כצ"ל:

דף ו.

גמרא והתניא רע"א אדמדם כו'. צ"ל והתנן כי היא משנה בפ"א דנגעים מ"ב וע"ש ועי' בתוס' לקמן בריש ע"ב:

דף ו:

גמרא שמכבנין אותו למלת. כצ"ל וכ"ה בשבת:
גמ' שם אריו"ח זו רומי. כצ"ל:
רש"י ד"ה מכבנין. והאם ליחכתו צמרו נקי כו'. כצ"ל ומלת אין למחוק עפירש"י בשבת:
תד"ה ואם. הפתוך שבסיד כיין המזוג בחלב. לפנינו שם איתא כדם וע"ש בתוי"ט:
בא"ד וי"ל כו' אלא משום דקאי את"ק. כ"נ דצ"ל ור"ל דלא משבש ליה אלא מפרש דבא לומר של צמר והא דנקיט סיד אשגרת לישן דת"ק הוא משום דקאי עליה לאפלוגי:
תד"ה אימא (בסופו). ומטומאת כהנים ל"מ למיפרך כו'. לכאורה תמוה דהא לא ענש עלה וי"ל דכוונתם דנימא הואיל והזהיר לחודא כמו שמיעת הקול וביטוי שפתים:

דף ז.

גמרא אימא בה למעוטי מקדש דלא סגי כו'. ל"י מדוע ל"ק למעוטי נמי קדש. וא"ל דבה לא משמע ליה אלא למעט ד"א יקשה מאי חזית ודוחק לומר מפני שהיא אכילה כתרומה ואולי נקיט כאן אשגרת לישנא דלקמן בגז"ש דרבי דהתם הקושיא ממקדש דוקא:
רש"י ד"ה אקרא אני. וסמיך ליה מכל הבהמה אשר על הארץ. כצ"ל:
רש"י ד"ה שלש כריתות. והנפש אשר תאכל בשר מזה"ש וסמיך ליה ונפש כי תגע כו'. כצ"ל:
רש"י ד"ה אחת לכלל. והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים וגו'. כצ"ל:
בא"ד וזו באה לגלות על הפרט כו'. ר"ל דהכלל בא לגלות עה"פ שאינו בא לשלול כל דבר זולתו אלא להורות על כ"ד כיוצא בו כגון הכא כל קדשי מזבח אף שאין דומין לו מכל וכל ועי' בק"א במדה זו:
רש"י ד"ה שלש טומאות. בהנך ג' כו' וטומאתו עליו. ל"ד דבכרת דבונפש לא כתיב זה הלשון וכן התוס' ד"ה תניהו ל"ד בלישנא:

תד"ה אחת לכלל. וא"ת כיון כו' הל"ל מה שלמים מיוחדין שיש להן מתירין כדדרשינן גבי פיגול. כצ"ל והוא בזבחים (מ"ד) אליבא דכ"ע וכמו דאיצטרך לר"ש לאתויי חטאת הפנימית:

בא"ד וי"ל כו' דבפ' ב"ש (**מ"ה ב'**). כצ"ל:

תד"ה אתיא. ונקיט בנין אב לאפוקי משאר עבירות. לכאורה מגז"ש לחודא נתמעטו כל שאר עבירות כמו תרומה ולע"ד י"ל דהברייתא אילו ל"נ קאמרה אילו ל"נ הגז"ש הוה ידעינן מב"א השתא דאיכא גז"ש ב"א ל"צ וכדשנינן בב"מ (ס"א ושם) ויש לכוון גם דברי התוס' לזה:

דף ז:

תד"ה יש. אכתי כו' אוכל תרומה בטומאה וטמא ששמש. והא דכתיב לכל חטאתם דמשמע חייבי חטאות כדלקמי' עי' לקמן בתד"ה במזיד:

בא"ד וכ"מ לשון הקונט'. לקמן הוא (ח' ב') בד"ה א"ק אחת בשנה ועי' לקמן (י"ב ב') תד"ה ועל זדון:

תד"ה אי. כדדרשינן ביה התם. הוא בכריתות (כ"ה ב') וכדמוכח התם שכתבו הוא שם (כ"ו):

דף ח.

גמרא דאתיידע ליה סמוך לשקה"ח. משמע דכל היום יכול להביא ול"ח בחטאת להבאת קדשים לבה"פ דאמרי' בפסחים (י"ג ב') לענין תודה בע"פ:

תד"ה ואימא יולדת. ועוד דהאיכא עולת העוף שאין מביאין עה"ס. בכריתות (ז' ב') במשנה פרש"י דמייתא נמי עולת העוף ומתנה וכ"מ בכ"ד ועי' תוי"ט בפ"ח דנזיר מ"א ד"ה אלא ובמש"כ שם בס"ד:

דף ח:

גמרא אר"ז לומר שאם מת כו'. א"ל רבא כו'. כריתות כ"ו ב':

תד"ה ומאי נינהו. ניפוך מיפך דהא כתיב התם כו'. כצ"ל:

תד"ה מאי לכל. תימה דפריך בפ"ב דכריתות כ"ו א'. כצ"ל:

תד"ה לטומאה. ואי ליכא אלא חד יעשו פנימי ולא חיצון. לכאורה אם לא היה אלא חד ממש כיון דשני השעירים מעכבין זא"ז (מנחות כ"ז במשנה) יעשוהו לחיצון. ועי' רמב"ם פ"ה מעבודת יוה"כ ה"ג וצ"ע:

תד"ה כפרה זו (בסופו). וקרא אחרינא איצטרך לשום דרשה. בעניותי משכחנא להך דרשה ביומא (ס"א) לר"מ כדא"ל ולר"א ור"ש כדא"ל וע"ש (נ"ח) בתד"ה רוי"נ ובמש"כ שם בס"ד ונלע"ד דלפירש"י דלדרשות דהכא איצטרכו ב' קראי דדרשה הב' הוא מקרא דאחרי מות בסוף סה"י לכפר על בנ"י מכל חטאתם אחת בשנה ואחת בשנה דמדם חטאת הכפורים אתיא להא דיומא שהבאתי ונכון בס"ד:

דף ט.

גמרא שעיר זה יהא כפרה עלי שמיעטתי את הירח. כצ"ל כמו שהוא בתוס' וכ"ה ברי"ף: **תד"ה ולרי"ש. דלא מסתבר ליה כו'**. ע' לעיל (ג') תד"ה אי רי"ש:

דף ט:

רש"י ד"ה ואותה נתן לכם. ושעיר שמיני דכתיב ואל בנ"י כו'. כצ"ל:

דף י.

גמרא וכפרתן נמי שיירה. ר"ל בכפרתן של אלו נמי שייר כפרה דשעיר הפנימי כ"נ שפרש"י אבל א"כ הל"ל ובכפרתן בב' וגם אינו מפורש יפה מאי דשייר ולעד"נ לגרוס וכפרתו בו' בסוף ור"ל כפרתו של שעיר הפנימי דהיינו יש בה ואין בה:
תד"ה ואיתקש. וי"ל כיון דציץ לאו עבודה היא כו'. ולמ"ד שם דבתר למד אזלינן מעיקרא לאו קושיא היא דלדידי' נפשטה שם דדבר הלמד בגז"ש חוזר ומלמד בהיקש:
תד"ה קס"ד. אפי' כו' יליף מהך דלעיל הואיל כו' עד סה"ד. דבריהם סתומים ויש לדחוק דה"ק הואיל דבהך דלקמיה כתיב ושעיר דע"כ בא כדי ללמדו מחברי' וא"א דחברי' לא יליף מהך דלעיל מיניה א"כ אין בו שום חידוש לאגמורי אדבתרי' אבל לקמן האי דבתרי' שפיר יליף מר"ח אף דהאי דלא כתיב ביה ו' מפסיק בינו ובין ר"ח ומה שסיימו הואיל כו' ר"ל דלא מהני מידי הא דמפסיק שתאמר הואיל כו' ע"כ גם הוא יליף מר"ח ובינם (ל"ר) דנקטי היינו משום דאיכא ב' האי דאחר העצרת והאי דאחר יוה"כ וגם אותן שאחריהן ודו"ק:
תד"ה מהו. וי"ל דהכא כיון דנאבד נעקר הפרשתו ואחר שהופרש במקומו כו'. כצ"ל:

דף י:

רש"י ד"ה נפדין תמימים. כדתנן במסכת שקלים (פ"ד). כצ"ל:
בא"ד בבע"מ שנפדין הכ"מ. כצ"ל:

רש"י ד"ה מה היו עושין בה. משלשת מנים יתירים. כצ"ל:
תד"ה מותר. ולא היה נכנס בחפניו אלא חצי מנה כו' ועוד חסר כו' ולא דק. תמוה דמאין פסיקא להו דחפניו מחזיקות חצי מנה אימא דלא הי' מחזיקות אלא פחות מחצי מנה כשיעור שימולא מהם לע"ב שנה ד' מנה שוב ראיתי כן להתוי"ש שם:
בסה"ד ויכול להיות כשכלים ס' שנה בב' שנים כו'. ר"ל ובמספר שלם ניחא לומר דלא דק אך לפ"ז יהיה נצרך לשנה שאחריהם שתהא מעוברת שפ"ו או שפ"ז מנים ולא יעלו למחציתם השיריים אלא בקרוב לע' שנה וצ"ל דפי' חצייה דעשייתה בכל השנים:

דף יא.

רש"י ד"ה קדשו בכלי. וע"כ מתניתא דלעיל כו' דתנא נפסלה כו'. כצ"ל:
תד"ה הוכשרו. וי"ל דתנא דהכא סבר לאו כקדש דמו כחזרו כו'. ר"ל דבהא לחודא דלאו כק"ד ס"ל כחזרו אבל לא בכולי מילתי' דהם סברי כא"ש דטבו"י תחילה לקדש כדאי' שם בגמרא וכמ"ש התוס' בחולין (פ"ח) בד"ה משקה ותנא דהכא אמר נפסלה בטבו"י אבל טמויי לא כדדייק הש"ס ברפ"ב דמעילה ועי' חולין (ל"ו) בסוגיא דבעי' דר"ל צריד של מנחות מונין כו':
בא"ד מרישא דתנא לעיל מהך דהמנחות כו' דמייתי הכא בפ"ב דמעילה. כצ"ל:
תד"ה אלא. כדקתני לעיל המנחות מועלין בהן כו' והא דתנא כו'. כצ"ל:
בא"ד דא"כ אמאי תנא כלל קטורת בהדייהו. עי' מהרש"א ולדבריו ה"ה דה"מ להקשות מנותר וטמא נמי ולמאי דמשני לפרש"י ולפירוש הא' שבתוס' צ"ל דחייבין משום טמא ג"כ משנתנו במכתשת ולא נקט קידשה בכלי אלא משום לינה ונותר והא דלא תני טמא ג"כ במכתשת י"ל משום דלא מיתנא ליה נותר ולינה לכן לא תני טמא נמי אבל המקשה פריך דליתני לכולהו:
תד"ה הואיל. שעיקר מצותה בכך לעשותה כולה בתחלת השנה. בכריתות (ו' ב') איתא וחכ"א בכל יום מתקן במתכונתה והיה מכניס ע"ש משמע דאפי' לכתחלה:
בא"ד ועוד כיון דיש שיעור כו' פרס כו' אין כ"ש מקדשת כו'. עי' הגהות הב"ח וק"ל דהא מסקינן בזבחים (ק"ט ב') דהתורה לא נתנה בה שיעור ואפילו בכזית יוצא ושיעור פרס הוא מדרבנן ע"ש וצ"ל דס"ל דהלכה היתה משיעור כזית עד פרס ובתוי"ש כריתות (ו' ב') ד"ה דמפטם משמע לי דהלכה היתה לכתחלה פרס ודיעבד כזית:

דף יא:

רש"י ד"ה דלא שכיח. הלכך לא חשיב ב"ד. כצ"ל:

רש"י ד"ה דלא שכיחא. בכל כו' לא עשו אלא שבע. הוא בפ"ג דפרה מ"ה וכר"מ והא דפי' אליביה ולא אליבא דרבנן דס"ל דעשו ט' היינו משום דגם מתניתין דר"פ שם סתמה כוותיה לפי גי' הא"ר שם:

רש"י ד"ה דלית תקנתא ברעיי'. אבל תמידין כו' ולכשיוממו יפדם. כצ"ל:

תד"ה וכן. כדקתני להו התם אמילתא אחריתא. כצ"ל:

תד"ה א"ה. דמההוא קרא נפ"ל גיזה וחלב ושל קדשי ב"ה כו'. כצ"ל:

תד"ה משום. לפי שאין פודין כו' ול"א שיפדו כו' אבל התם דאין פודין כו'. לישנא דפדיה לא שייכא גבי בכור דאין לו פדיון אלא דר"ל דכמו דשאר קדשים אין פודין כו' כן בכור אסור להאכילו לכלבים ועי' בכורות ר"ד ט"ו:

דף יב.

גמרא ר' יהושע אומר יביא בדמיו עולה. ט"ס וצ"ל ר' אלעזר כדאיתא בתמורה וכדמוכח שם בגמרא (י"ח ב' י"ט א') ועתוי"ט שם ריש מ"ג וכ"כ רש"י בזבחים (ק"ג) ד"ה הניחא פלוגתא דר"א ורבנן ומעתה מש"כ לקמן ע"ב ד"ה נדבת צבור כרבנן דפליגי עליה דר"א כוונתו אדר' אלעזר (בל"י) דאמר יביא בדמיו עולה עי' זבחים שם והמהרש"א ל"ד במחכ"ת:

תד"ה שאני. תימה דה"ל למינקט כו' בקיץ למזבח כו'. ולע"ד נ"ל מפרש"י שם ולקמן ע"ב בד"ה מודה ר"ש דלרבנן דא"ל דל"ל סברת כולן באין לכפר על טומאת מו"ק ל"ל ג"כ תקנתא דקיץ למזבח ואע"ג דמשמע לקמן דלר"ש אפי' מותר חטאת הפנימית אי לאו משום גזירה היו מקיצין עי' לקמן ע"ב בתד"ה שמתחלה:

בא"ד דפריך רבה לר"ח ממתניתין כו'. כצ"ל:

דף יב:

רש"י ד"ה לנדבת צבור אזלא. כדרבנן דפליגי עלי' דר"א. עמש"כ לעיל בכוונתו דלא כמהרש"א גם מש"כ דאפי' לר"י (לפי גירסתו) לא מצי לאתויי עולת העוף מדרשא דיהוידע כמ"ש התוס' אינו נראה דהרי דרשתו אינה אלא במותר מעות כמ"ש התוס' ור"י איירי בגוף האשם:

תד"ה כבנות שוח. והשתא מעיקרא סבור דאזלינן בתר לקיטה. עי' תוס' ע"ז (י"ד) ד"ה בנות שוח ובמש"כ שם:

רש"י ד"ה היינו קלות. אמאי ת"ל בתרתי. כצ"ל:

רש"י ד"ה בין כשעשאן בשוגג. כגון אכל אחת כו'. כצ"ל:

תד"ה לא זז. ואע"ג דתנן כו' על עשה ועל ל"ת כו'. שם בגמרא מוקי לה בניתק לעשה וא"כ י"ל דה"ל בכלל עשה ועט"א בחגיגה שם:

דף יג.

גמרא ואת מצותו הפר זה המפר ברית בבשר. עפרש"י ולכאורה יל"פ משום דכתיב גבה בפ' לך את בריתי הפר:

רש"י ד"ה ורבנן. מיתה ממרקת אחר יוה"כ. בזה נראה דמתורץ קושית הרר"ש בתוס' ד"ה בעומד דהתם פי' מיתה או יוה"כ (וכמ"ש גם המהרש"א) דבעי תשובה עם כ"א בפ"ע:

תד"ה בעומד. והא לא אתיא אפי' כרבנן כו'. עי' מהרש"א ולפלא שלא הביא דברי התוס' דיומא שם:

דף יג:

תד"ה דעבד. כדתניא חומר בשעיר כו'. וכן הר"ן סוף יומא במשנת האומר אחטא ואשוב כתב גרסינן בפ"ק דשבועות חומר בשעיר כו'. ועי' מהרש"א ובאמת נמצאת ברייתא זו בתוספתא סוף יומא אמנם תמה אני מדגרסינן בכריתות (י"ח ב') א"ל רב"ח לאביי מה אילו אכל חלב כזית שחרית ביוה"כ וכזית חלב במנחה ביוה"כ ה"נ דמחייב ב' חטאות כו' ע"ש היטב דמוכח להדיא דכל היום מכפר וע"ע שם (ז') דאיתא ג"כ הך סוגיא דהכא ובהוספת דברים אשר משמען גלוי דלא כתוספתא זו:

גמרא מ"ט דר"ש. עי' מהרש"א קושיית מהריב"ל ותירוץ המהרש"א ולשניהם אישתמיט תוס' ביומא (ס"ו) ד"ה א"ר ירמיה:

גמ' שם להכי איתקיש שיהו שוים במראה כו'. במ"ר פ' מסעי דרשו על ויתנו לנו שנים פרים שהיו תואמים מאם אחת כו' (ועמש"כ שם אות כ"ג במ"ק) ולכאורה קשה אמאי לא בעינן הכא ג"כ מאם אחת כו' ואולי התם מדלא כתיב שני אלא שנים שהוא מספר זוגי דרשו כזה אח"ז מצאתי באלשיך שם כדברים האלו:

רש"י ד"ה זה מזבח. אם הקטיר כו' ובשהייה. ובחולין פי' בלא שהיי' וכן פירשו התוס' ביומא:

רש"י ד"ה מיהו. ואלו בשעירים. כ"נ דצ"ל:

רש"י ד"ה הותר מכללו. ולא לאחרים הותר. כצ"ל:

דף יד.

גמרא כדתנא דבי רי"ש כ"ה מה"ד נוהגת כו'. המציינים שכחו לציין ליומא (מ"ג ב') ושם הגי' מה"ד נותנת:

רש"י ד"ה הכי קשיא ליה. וכיון שאין חסירין כו' לא יתכפרו בו. כצ"ל:

תד"ה כולן. וכי תימא כו' דכתיב יכפר. כצ"ל:

תד"ה שני. ותימה דהא רבא כו' כר"ש. נראה דכוונתם להא דר' ירמיה שם (ס"ו) דמוקי מתניתין דוידוי שעיר המשתלח דלא כר"י ע"ש והי' גירסתם שם רבא (ואף דשם העתיקו ר' ירמיה זה ידוע דתוס' יומא אינם מבעלי תוספות הראשונים) או דט"ס הכא וצ"ל ר' ירמיה:

במשנה ולא ידע ומשאכל ידע. (וכ"ה הלשון במקדש) ולכאורה שפת יתר הוא דהא כבר אמר ונעלמה נעלם נעלמו כו' ואכל אה"ק ונ"ל דבא לאפוקי דאם אכל כזית בהעלם ואח"כ נודע לו ועכ"ז לא הניח אכילתו דאינו מביא קרבן דנקרא לא שב מידיעתו דאמרי' הוכיח סופו על תחלתו וכ"מ להדיא דברי התוס' לקמן סוף די"ז ע"ש והא דמשמע בזבחים (מ"א ב') דדוקא מחשב ואח"כ שתק אמרי' לר"מ דע"ד ראשונה הוא עושה אבל בשתק ואח"כ חשב ל"א דהוכיח סופו על תחלתו לכ"ע וכן בחולין (ל"ט ב') לרבנן דרשב"ג דהתם משום דשתיק מעיקרא מוכח דלא כוון לזה וע' בריש שו"ע יו"ד ברמ"א בדין שוחט שבדקוהו ונמצא שא"י הל' שחיטה לענין שחיטתו למפרע ובאחרונים שם (וע' בספרי פ' ראה פיס' פ"ד ולא חשוד למפרע גי' הז"ר ופירושו דלכאורה חולק על סברתי אך המעיין הישר יראה שיש לחלק ואכמ"ל) ולזה קאמר ואכל אה"ק ולא ידע (ר"ל כל משך אכילתו) ומשאכל (לאחר גמר אכילתו) ידע ה"ז בעו"י וכן יתפרש בבא דמקדש:

רש"י ד"ה ובשתי תודות. והיו נושאין אותן כו'. כצ"ל:

דף יד:

במשנה נטמא בעזרה כו'. כתב התוי"ט בשם התוס' דאיצטריך לאשמעינן כו' ול"ד במחכ"ת דמתניתין טובא אשמעינן דא"ח אלא בהשתחויה או בשהייה או ביציאת ארוכה והתוס' לא כתבו רק על הא דבעי הגמרא ע"ז מנלן ואיצטרך ליה לימוד מיוחד בזה:

במשנה שם רא"א השרץ ונעלם כו' רע"א כו' ריש"א כו'. ופסק הרמב"ם בפי"א משגגות כרי"ש וע"ש בכ"מ והתוס"ח הקשה דהא הוי סתם ואח"כ מחלוקת כו' ע"ש. ול"נ כיון דרבי סתם תחלה כאן ובפ"ק כרי"ש ודאי כוון לסתום כהלכה ולא הדר ביה והמחלוקת

דהביא לבסוף הוא מפני פלוגתת ר"א ור"ע בידיעה שבתחלה אי סגי בידיעת הטומאה כר"ע או דבעינן ג"כ שידע במה נטמא כר"א ובהא פסק הרמב"ם כר"ע נגד ר"א כי מאי דמשמע מהכ"מ דגם ריש סובר בזה כר"ע (ונ"ל כוונתו מדנקיט בלישני' העלם טומאה כר"ע) תמוה דלפום תלמודנו לא בעי ריש ידיעה כלל בתחלה כדהוכיחו התוס' לעיל (ג') בד"ה אי ריש:

דף טו.

גמרא התודה היתה באה מן ה' סאין ירושלמית כו'. עי' במהרש"ל שכתב דלפי' התוס' דגם על האיפה הוסיפו היתה באה מן שש סאין ירושלמית כו' ע"ש ותימה דהא במשנה שם מפרש והולך דלמדה ירושלמית היו שלשים קב כו' וכ"מ עוד מהתוס' עצמן שהקשו שם דניזל בתר השתא כו' ע"ש:

רש"י ד"ה שתי תודות. מנחמי' כו'. וכ' בגליון דשייך לעיל במשנה ול"נ דשפיר שייך הכא דבעי מה"מ (דבעי כל הני) ומשני מוכן תעשו והרי תודות לא הוו במשה לכן קאמר דזה גמרינן מנחמי' ונ"ל עוד דצ"ל וב' תודות בו' והד"א עם ד"ה וכן תעשו:

רש"י ד"ה ה"ג אי לאו. וכתיב ישרתו כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה ואעמידה. לימין מעל לחומה. כצ"ל:

דף טו:

גמרא אלמה לא אפשר דמקדש בשתי הלחם כו'. מה שדקדק המהרש"א אמאי לא דחי ליה דא"כ שלמה כו' ל"ד במחכ"ת דאדרבה מזה קושייתו דהא אפשר בב' הלחם ואמאי לא המתין שלמה עד עצרת:

גמ' שם ואומר ארוממך ה' כו'. כצ"ל בו' לפרש"י דשיר של תודה הוא מזמור לתודה וכ"נ ממהרש"ל אבל הרמב"ם משמע דמפרש דשיר של תודה הוא ארוממך וא"כ א"ש הגי' אומר בלא וי"ו:

רש"י ד"ה דעד דקדיש יומא. זמן אכילתו הס"ד ואח"כ מ"ה **הלכך**:

רש"י ד"ה הך דמקרבא לחומה. ממוצעת בין העם לחומה. נראה דט"ס הוא וצ"ל בין החיצונה לחומה וכן בתוס' פסחים (פ"ה ב') ד"ה החלונות דאיתא בין ב"ד ובין החומה צ"ל בין השניה ובין החומה:

תד"ה אסור. לאישתא צמירתא לימא כו'. כצ"ל כי כן איתא שם וכן העתיקו בפסחים (קי"א) ועוד דאישתא ב"י משמע בסנהדרין (מ"ז ב') דאין בה סכנה מדאיצטרך שמואל למישרי מטעם דקרקע עולם א"נ ובמקום סכנה מתרפאין בכל איסורין (פסחים כ"ה)

וזה יש לדחות דאולי לא היה העפר רפואה גמורה כמו הנך דפליגי רבנן עלי' דר' מתיא ב"ח ביומא (פ"ד):

תד"ה דקדשה. וא"ת כו' דכ"ז שלא קדשה העיר כו'. לכאורה מתניתין קאי על הוספת העיר והיא כבר קדשה:

בא"ד וי"ל דמכיון שהלכה כו'. נראה דר"ל כיון שהלכה קצת נעשה אותו מקום מקודש ולכן הוה כמו שיש קידוש עיר ותו אינה נאכלת בכל הרואה אבל קשה להוי"ל שבדבריהם לעיל בד"ה אין עזרה:

דף טז.

גמרא עפ"י נביא נאכלת כו'. עפירש"י וק"ל הא כתיב אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר והאומר שנאמר לו מן השמים איזה דין קבוע לדורות ה"ז נביא שקר כמ"ש הרמב"ם פ"ט מיסה"ת הל"ד. ומלשון המשנה משמע דדין זה נוהג לעולם תירוץ לזה למדתי מדברי הרמב"ם בחבורו פ"ו מבית הבחירה הי"ב שכ' שם ואוכלין כו' אחת כו' והשניה תהא נשרפת ולא כתב הפנימית כו' כבמשנה נראה שמפרש דזהו הל"מ דהאחת איזו שירצו תהא נאכלת והשני' תהא נשרפת ובימי נחמיה היתה הוראת שעה עפ"י נביא שתהא הפנימית נאכלת ונקטה כן המשנה אבל לאו דוקא וכדפסק הרמב"ם ויש לכוון זאת בדברי הכ"מ ובפי' הרמב"ם יש קצת ט"ס ע"ש:

תד"ה תני. תימה דמה דחקו להגיה כו'. לעד"נ דאינו מגיה רק מפרש ותני ר"ל פרש (והתוס' עצמו כתבו כן בב"ק (מ"ט ב') ד"ה ותני ושם ציינתי עוד מקומות) דכן מצינו בסנהדרין (פ"א) ובמכות (כ"ד) דאל תטמאו בכל אלה דהרצון בו באחת מכל אלה ונכון בעז"ה:

רש"י ד"ה כל המצות האלו. ושאין עושין מגרשיהן שדה. עט"א במגילה שהקשה ע"ז:

תד"ה דכ"ע. וא"ת דבפ"ק דחגיגה א"ל לר' אליעזר. כצ"ל בי':

דף טז:

גמרא וא"ל ר' שמואל ב"נ. כ"נ דצ"ל עי' מגילה (כ"ג):

תד"ה או. ושמא קים ליה כו' ובחולין כו' ובחולין כו'. הן הלשון בדבריהם כאן שלם בלתי שום מגרעת ולא עמדתי ע"ד המהרש"א שנתן חסרון בהם גם מש"כ כדממעטי' בחולין מוזאת נמשך אחר לשון התוס' ביומא אבל שם ט"ס וצ"ל כמ"ש כאן מלעבוד עבודת כו' וכן תיקן שם הגרי"פ:

בא"ד ונראה לו דגבי שילוח כו'. נראה דהגהת רש"ל המצוינת לעיל שייכא הכא:

תד"ה קידה. תימה כו' וישתחו לאפיו כו' ויקד וישתחו לאפיו. לעד"נ דמאלו אין קושיא דכינוי לאפיו הא' שב על יעקב והב' על המלאך ור"ל לפניהם וכן במגילה לא הביאו רק קרא אפים ארץ כו':

דף יז.

גמרא ואפילו כה"י כולו בעי רבא כו' ותפשוט כו' התם כו'. כה"ג בחולין (ל"ב):
גמ' שם טמא ששמש במיתה המ"ל כו'. ק"ל הא קי"ל כ"ט מן המת שאין הנזיר מגלח עליה א"ח עלי' על בהמ"ק (רמב"ם פ"ג מבהמ"ק הי"ד וט"ו) וטמא ששמש משמע שאין חילוק וחייב אף בהן וא"כ מ"ל באותן שאין הנזיר מגלח עליהן ונ"ל דעיקר קושייתו ממחוסר כפורים דקיי"ל דחייב על בהמ"ק וכן על שמושו וכהראב"ד שם ה"ט ובפ"ד ה"ד ומשכחת לה בנכנס דרך גגין וע"ש במל"מ בפ"ג הי"ט ועוד י"ל דמקשה אליבא דר"מ דפליג על הך כללא דכ"ט שאה"נ מגלח כו' במשנה דנזיר (נ"ו ב'):
תד"ה תלה. משמע דאויר נמי נתקדש. ועי' לקמן ע"ב ברש"י ד"ה אין אוכלין:
תד"ה או. ור"א דפליג עליה התם וחשיב שהייה כמעשה כיון כו'. כצ"ל:

דף יז:

גמרא דרך ביאה אסרה תורה ומסתפינא מחבריא. נראה דע"כ הוא דברי ר' אושעיא וקושיית א"ה כו' היא מסתמא דגמרא:
גמ' שם הוי בה רבה. נראה דצ"ל רבא וכדלקמן הדר אמר רבא וכן בתוס' שם ד"ה אי בע"ה כתבו דרבא לטעמי' כו'. ועי' בשבת (ע' ב') תד"ה נודע:
רש"י ד"ה וחייב שתים. צ"ל חייב בלא וי"ו:
תד"ה ואין אוכלין. עי' כה"ד נ"ל דפתח העזרה שבדבריהם ט"ס וצ"ל פתח ההיכל כי בסוגיא דשם לא נזכר פתח העזרה אולם עיקר דבריהם תמוה מאד דשם מסקינן דלאכילה לא בעינן נגד הפתח אשר לזאת נ"ל דהציון ט"ס וצריך לציין ואין שוחטין שם קק"ל ובדבריהם צ"ל בשעת שחיטה ותמיהני על המל"מ שהעתיק דבריהם כאשר הם בפ"י ממעה"ק ה"ג ולא העיר מאומה רק שסיים ע"ד ולא ראיתי לרבינו שהזכיר ד"ז:
תד"ה אי. אע"פ שהוא מזיד עה"פ. עמש"כ ברה"פ:

דף יח.

גמרא אר"ה משמיה דרבא נועץ כו'. הסה"ד בהקדמה מגיה משמיה דרבי או דרב:
רש"י בד"ה ובת"ח לזו (בסופו). ובבעילת הטומאה שוגג כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה לא בסמוך לווסתה. כגון שאמרה לו נטמאתי כו'. משמע דלא סגי במה שתאמר לו דארגשה (והא בלא"ה מוקמינן לה בר"פ הרואה כתם דארגישה) ועתה לא תקשה תו והא נמצא קתני כו' דכיון דאמרינן התם אימר הרגשת שמש הוא לכן הוה כמו אנוס:

תד"ה אי בע"ה. וחזר וקצר וטחן כחצי כו'. כצ"ל:

דף יח:

רש"י ד"ה ולהבדיל כו'. צ"ל להבדיל בל"ו:

רש"י ד"ה שרץ ונבלה. אבל ל"י באיזה מהן ואותה טומאה כו'. כצ"ל ומלת שגג מיותרת:

תד"ה אלמא. וי"ל כו' משום דסבור משמש מת פטור. ר"ל כמו שאמר להדיא ז"א המשמש מת בעריות פטור ומהמהרש"א נראה שהיה גורס שם רבה:

דף יט.

גמרא ר"ש פוטר בזו. כ"ה בכריתות:

רש"י ד"ה ור"ש פוטר. דאין כאן באחת מהן ידיעה כו'. כצ"ל:

תד"ה פרט. ועוד מתעסק אחר כגון סבור שהוא שומן כו' דכיוצא בו מיפטר לענין שבת כו'. שבת ל"ד דה"ה שאר מצות כגון שחוטי חוץ דמיעוטא דבה כתיב בכל המצות לבד מחלבים ועריות שכן נהנה וכן מבואר בדבריהם בשבת (ע"ג) ד"ה אלא. אלא דלפ"ז תמוהים דברי התוס' לקמן בד"ה הרי העלם מקדש דכיון דלא ידע שזהו מקדש הוה מתעסק דפטור בכה"מ ממיעוטא דבה ונ"ל דכאן ס"ל דמתעסק דממעטינן מבה שדינן נמי רק אשבת הואיל דאשכחן כבר גבה מיעוט דמלאכת מחשבת למעוטי מתעסק דנתכוון לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר וכ"ה דעת הרע"ב פ"ד דכריתות מ"ב כמש"כ שם ונ"ל ראיה לשיטה זו מדאמר בשבת שם וסיפא בשאר מצות כו' בשא"מ ה"ד כו' ע"ש משמע דל"ד חלב אלא ה"ה שאר מצות לבד שבת ומאי דהוצרך לטעם דנהנה בחלבים ועריות הוא להוכיח דע"כ מיעוטא דבה אינה כוללת לכה"מ ולכן שדינן לה רק אשבת כדאמרן. אח"ז מצאתי בתור"ע שהעיר קצת בזה:

דף יט:

תד"ה כאן. תימה כו' אבל בהא דמחלקות לחטאות מודה. תימה דהלא בכריתות (י"ח ב') אמרינן כי אר"ז (דהוא אזיל ג"כ בשטת ר"ל) לרבי הא רבנן היא ופרש"י ר' יוסי (דשם הגי' ר' יוסי ברי"ה תחת רשב"י דהכא ולגי' דשם ג"כ אזדא קושייתם דהכא והם עצמם

העתיקו שם בד"ה והתניא ריב"י) ור"א ע"ש הרי דפליגי נמי בהא דמחלקות לחטאות וצ"ל ע"כ דהם מפרשים דהא דקאמר התם כי אר"ז לרבי היינו רבי ומחלוקותו (וכן הא דקאמר שם וכאן נוקמה כרבי) ורבנן היינו רבנן אחריני דפליגי עליהם וכ"נ מדבריהם שם בד"ה והתניא וכ"מ מדלא מייתו טעמא למלתייהו אלא מקרא דגבי א"ת וכן אמרם אינו מביא אלא א"ת אחד אבל יש לתמוה על הרש"ק דגם הוא מקשה שם קושיית התוס' דהכא והוא הלא ראה פירש"י:

במשנה שבועה שלא אוכל ואכל כ"ש חייב דר"ע כו'. נסתפקתי בלא אכלתי ואכל כ"ש מהו דלכאורה תשובת ר"ע שזה מדבר ומביא קרבן דר"ל מדבר ואוסר אינה אלא בלהבא עי' לקמן (כ"ב) ובתד"ה והרי מגדף וי"ל גם לאידך גיסא לפי מה דמסיק המל"מ דרבנן מודים דבלשון בנ"א אכילה בכ"ש רק דס"ל דבסתמא לא אסר על עצמו אלא כשיעור איסורי תורה א"כ בלעבר דלא שייך הך טעמא יודו דאפי' כ"ש:

תד"ה ורמינהי. לקצר המשנה שמביא. כצ"ל:

בא"ד דאין לומר שהביא ברייתא משום דלא קתני השבועה (ר"ל וא"כ מוכח דלאו היינו מתניתין) דלא כו' כיון דמצי למיפרך ממתניתין. ר"ל כדמוכח בנדרים דפריך אמתניתין דשם:

דף כ.

גמרא מיתיבי כו' בשלמא לאביי כו' אלא לרבא קשיא אמר לך רבא. תמיהני על לשון הרא"ש שכתב דאביי פריך מינה לרבא כו' ושני ליה רבא דמלשון הגמרא מוכח להדיא דלא אביי המקשה ולא רבא המתרץ אלא הכל מבני הישיבה:

גמ' שם כיום שמת בו פלוני. בנדרים הגי' רבו וע"ש בפי' הרא"ש וכן מלת אסור בסוף הברייתא ליתא שם:

רש"י ד"ה אם אתה אומר. והא אמרת איסר. כצ"ל בל"ו וכן לקמן בד"ה אא"א:

תד"ה איסר. שהרי מסתפק במתפיס בשבועה כו'. כצ"ל:

בא"ד ומפרש ר"ת כו'. שיאסר עצמו בלשון איסר. כצ"ל בל"ו:

בא"ד א"נ כו' ואם לאו כו' אלא אמר כו' זה כזה פטור. נ"ל דר"ל דאף נדר לא הוה ופטור מכלום משום דנדר הוא איסור חפצא והראשון לא נאסר אלא הוא אסר עצמו ממנו עי' בר"ן וזה דלא כהמהרש"א:

בא"ד ועי"ל כו' אם אתה אומר כו'. כצ"ל בל"ו:

דף כ:

גמרא ואף ריו"ח ס"ל להא דרבא כו'. מה שהקשה המהרש"א לפרש"י ע"ש י"ל דדייק מדל"ק איסר לא אוכל לך מתפיס בשבועה דאמורא צריך לפרש דבריו עי' לקמן (כ"ו ב') תד"ה אלא ונ"מ לכסכר שני שיתפיסנו בו להועי"ל שבתוס' לעיל ד"ה איסר:
רש"י ד"ה כדרב אדא. זכור לשמור הס"ד ואח"כ מה"ד **בקה"י**:
תד"ה דכי. מיהו נראה לר"י דגרסי' ליה שפיר כו'. לכאורה לישנא כיון דמדרבנן כו' חייל עליה איסור בל יחל אכתי לא א"ש דהרי ב"י חייל אף על איסור דאורייתא:
בא"ד ומיהו לריב"ב כו' כ"ש נדרים כו'. והר"ן הסביר דאף לדידי' לא חיילי נדרים בקיום מצוה ע"ש ולכאורה לפמ"ש התוס' לקמן בדריב"ב דל"מ אלא בלקיים בקום ועשה אבל בשוא"ת כגון של"א נבלה מודה דלא חל א"כ דיו לבמה"ד להיות כנדון:

דף כא.

גמרא ואר"א תהא באכלתי ול"א ומ"ש כו'. לכאורה כיון דל"ת בשמי לשקר משמע ליה בשעת שבועה לא תהא לשקר דהיינו לשעבר כדפירש"י לעיל א"כ ה"נ אשר ישא א"ש לשוא משמעו ג"כ לשעבר ולהריצב"א בתוס' לעיל (ג' ב') ד"ה אבל א"ש:
רש"י ד"ה חוץ כו' ומקלל א"ח בשם. המיוחד. בס"פ דלקמן במשנה איתא המקלל עצמו וחבירו בכולן עובר בל"ת ובגמרא שם א"ר ינאי ודברי הכל וכ"פ הרמב"ם בפכ"ו מסנהדרין הל"ג דבכולן לוקה ועי' בס"פ שבה"ע בתוס' ובמהרש"א אך לרש"י שם ל"נ הגי' וזהו ודאי דוחק לומר דרש"י נקיט הכא אליבא דר' חנינא בר אידי שם (בסוף דל"ה) ואולי דעתו ז"ל כיון דמלקות ילפינן בריש תמורה מקרא דאם ל"ת כו' ליראה אה"ש הנכבד והנורא כו' משמע המיוחד לחוד או דלשון בשם משמע המיוחד כדיליף ר' מנחם ב"י מן בנקבו שם למקלל אביו ואמו דאינו אלא במיוחד ובסנהדרין (נ"ו) כגר כאזרח כו' הוא דבעינן בנקבו שם אבל עכו"ם אפי' בכינוי וכ"ד הראב"ד שם כרש"י מהירושלמי:
תד"ה קמ"ל. פי' אפילו אוכל ולא אכל נמי. כצ"ל:
תד"ה חוץ. בריש ב"ק (דף ה'). כצ"ל:

דף כא:

גמרא ומ"ש מסתברא כו'. גי' התוס' ומה ראית:
תד"ה ומה. ואין ומ"ר כו' אלא ונימא איפכא. צ"ע מדבריהם בעירובין (ל"א ב') ד"ה ומה ראית (וכן בביצה י"ג ב') ועמש"כ שם בס"ד:

דף כב.

גמרא א"ר כו' אבל במפרש ד"ה בכל שהוא. גם ר"ל דאמר לעיל א"א מוצא אלא במפרש ח"ש ואליבא דרבנן ס"ל כן וה"ל להש"ס לומר ואף ר"ל ס"ל כוותי'. ועמש"כ בברכות (כ"ו):

גמ' שם מ"ד אטעום נמי כדאמרי אינשי. פי' כדאמרי' לקמן (ע"ב) דא"ל איניש לחבריה נטעום מידי ועיילי ואכלי ושתו וכן בנדרים (כ"א) קונם כו' טיפת צונן שאני טועם מותר כו' של"נ זה אלא לשום אכילה ושתיה כו' אלא מישתעי אינש הכי ע"ש:

רש"י ד"ה מתוך שחלוקין לחטאות. אם אמר שבועה של"א מזו ומזו כו'. עי' מל"מ פ"ד מהל' שבועות ה"א דשקיל וטרי טובא בכוונת רש"י וכן בכל הסוגיא:

תד"ה רבינא. לרבינא נמי טעמא דרבנן כדר"פ כו'. עי' מהרש"א ול"נ דבשלמא להמקשן דקונם ג"כ אין כוונתו רק על כזית שפיר קאמר ר"מ דאין מצטרפין דזיל הכא ליכא שיעורא כו' אבל לרבינא דלמלקות לא בעינן שיעורא א"כ מ"ט דר"מ הרי עביד איסורא בכל חד ודין הוא שיצטרפו ככל שאר הקדשות להכי איצטרך ג"כ לאוקמי דמיירי דאמר שבועה שלא אוכל משתיהם ואפ"ה קאמרי רבנן דל"מ ושפיר קא"ל ר"מ אף קונמות לא יצטרפו וה"ה דהמ"ל להיפך אף שבועות כקונמות כיון דל"ל דר"פ אלא משום דס"ל אין מעילה בקונמות להכי קא"ל דאודו לי מיהת בהכא דאין מעילה כדמסיק:

דף כב:

גמרא א"ר שבועה של"א ואכל עפר פטור. לכאורה מאי קמ"ל מתניתין היא לקמן שבועה של"א ואכל אוכלין שא"ר לאכילה כו' פטור ועפר הוה ודאי בכלל ודוחק לומר דאשמעינן לדיוקא הא של"א עפר חייב וכמש"כ התוס' לקמן (כ"ד) ד"ה אלא כדרבא ואולי משום דמשמע בשבת (קי"ג ב') דאיכא דאכלי עפר קמ"ל דאפ"ה פטור. ועי' בר"ן גי' אחרת בכאן:

תד"ה אהתירא. דמסתמא כריו"ח ס"ל כו'. בחולין (צ"ח) אר"א להדיא ועוד האריו"ח ח"ש אסור מה"ת ויש לדחות:

גמרא (בסה"ע) תירשך. בל"ו צ"ל:

דף כג.

גמרא ודילמא לכוס כו'. ק"ל דהל"ל חטה ושעורה וכוסמת דמשמען פת כדאיתא בס"פ הנודר מן המבושל (ועמש"כ לקמן ל"ו ב') וראיתי להר"ן שכ' בהני לישני דודילמות

דלקמן דלפי האמת אינו כן אלא דר"ל דהוא טעי בהכי ע"ש ומיושבת קושייתי וכעין פירושו הוא בזבחים (ל' ב') ור"י אי אמר תמורת עולה כו' ה"א פלגא כו' להכי אמר כו' ופרש"י וטעי כו' ע"ש ותמיהני על התור"ע באות ט"ז שכ' דברים שהם נגד הר"ן ולא הזכירו כלל ע"ש:

תד"ה שכר מנזיר. דאיצטרך דאתי לפרטי כו'. ר"ל להשלמת ד' פרטי שכתבו דאיצטרכו כולהו והגהת שבגליון אף שראיתיה גם במהרש"ל לל"צ היא:

תד"ה כגון. וא"ת כו' דמיגו כו' חיילא נמי אשתייה כו'. לקמן ע"ב פריך הגמרא הא גופא קשיא כו' מ"ש רישא כו' וע"ש פרש"י וא"כ ה"נ כיון שכבר אסר עליו שתייה ה"ל לדידי' כמשקין שא"ר לשתייה ולשטת התוס' לקמן בשם ר"ת משמע דס"ל דגם למסקנא קיימא הכי ודוחק לחלק בין נבלות וטריפות דאסירי לכל ישראל לבין דבר שלא נאסר רק עליו ע"י שבועתו דמנ"ל לחלק ולהקשות וצ"ל דכאן הקשו לשטת רש"י שם דלמסקנא הדר ביה ואפי' בסתם שלא אוכל חייל אנו"ט ג"כ:

תד"ה דילמא. וכמ"ק לקמן. עי' לקמן כ"ו ב' תד"ה גמר:

דף כג:

גמרא אלא דאמר שבועה כו' אלא כגון דאמר כו'. נראה להגיה דיאמר ובר"ן לא העתיק כלל מלת דאמר:

תד"ה דמוקי. אע"ג דאין איסור לאו חייל על איסור עשה דהא כו' מתנה לעני כו'. בחולין (ק"י ב' ושם) כתבו דאיכא בצדקה ג"כ לאו דלא תקפוץ ולא תאמץ ועוד קשה דהתם הוא לבטל המ"ע (דנפרש דהקושיא הוא על ושלא אתן או משום דליתא בלאו והן ועמש"כ שם) ועשה דוחה לל"ת ועשה כשישנם בשאלה לדעת קצת הראשונים והכא הוא לקיים וכמו דמחלק ריב"ז לקמן (כ"ז) במשנה לגי' רש"י שם וכדמוכח חילוק זה גם בדבריהם עצמם בסה"ד (ואף דהתם הוא בשוא"ת עי' לקמן תד"ה אלא הן בסופו ור"י מפרש כו' בכאן נראה דאין לחלק) ואין לומר דיכוונו כיון דלבטל לא חייל א"כ ליתא בהן דע"ז לא מיתרצי כלום כמו שהקשו בסה"ד:

דף כד.

תד"ה האוכל (בסופו). כמו (בכורות ט"ו) תזבח ולא גיזה. כ"ה הגי' הישנה ונכונה דכ"ה בכה"מ בגמרא דהובאה שם דרשה זו דתזבח כתיב גבי פהמ"ק שנפדו וההגהה שבגליון

(והיא מהרש"ל) תמוה דוזבחת כתיב אצל חולין גבי בשר תאוה ולא שייכא שם איסור גיזה:

תד"ה אלא הן. וקשה לריצב"א כו'. עמש"כ לקמן (כ"ז):

תד"ה אלא כדרבא. דה"פ כדרבא דשייך לשון אכילה כו'. גם בכאן ההגהה שבגליון והיא מרש"ל תמוהה:

בא"ד וע"ק לר"י מדתניא כו' ואכל אוכלין אסורין כו'. נראה דפלוגתייהו נמי אם לא ישיג אוכלין המותרין אם חל שבועתו על אוכלין אסורין ע"י כולל או לא דבאם אכל לחודא לא שייך כ"כ כולל:

בא"ד וא"ת לפ"ה כו' בחזר ואמר שבועה של"א סתמא סגי. לכאורה לפמש"כ לעיל (כ"ג) בד"ה כגון כיון דאמר שבועה שלא אשתה ברישא גלי אדעתיה כו' ע"ש ה"נ א"ל הכא ודוחק לחלק דהתם אמרינהו בהדדי והכא איירי בלא כ"ד מדקאמר וחזר ואמר ועוד דהתם ג"כ הגי' שלפנינו והדר אמר שלא אוכל אלא דבתוס' שם לא הועתקו אך י"ל דהתם משום דעיקר שם אכילה הונח בעצם על אכילה ממש רק דנעשה אח"כ שם משותף גם על שתייה להכי מהני גילוי דעת משא"כ הכא דכל האוכלים נכללים בשוה בשם אכילה לא מהני ג"ד וכה"ג מחלקי התוס' לקמן (כ"ו ב') ד"ה גמר לענין חשוב הלב ע"ש:

בא"ד דלקמן בס"פ משמע דלקרבן איירי כו'. לכאורה נראה דר"ל והתם מיירי שאמר של"א ענבים ומין אחר אבל א"א לומר כן דהא בנדרים מפרש טעמא מיגו דחל שבועה על ענבים חייל כו' והל"ל מיגו דחל על ענבים ומין אחר חייל נמי אענבים ותאנים כשאר כולל דעלמא ועוד אמאי ר"ה לא ס"ל כרבה שם בהא וצ"ע:

דף כד:

רש"י בד"ה כי אמרינן. מתוך שחל עלי' כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה והרי הקדש. שבא ע"י נדר כו'. ל"ד דאפי' חטאת וכיוצא שבאים חובה א"ל שאלה על הקדשם:

תד"ה יש. התם נמי איסור כולל כו'. ומיגו דאיתוסף בה דקאמר היינו בהבהמה כולה (כמו כינוי דאקדשה) ומאי דהוצרך לומר הוספת איסור הנאה הוא לומר דאיסור הכולל הוא ג"כ חמור עי' (חולין ק"א) ובתוס' שם ד"ה איסור וז"פ ובחנם לא נתכנו דבריהם בעיני המהרש"א:

דף כה.

תד"ה אלא. ודחיק למימר כו' דעדיפא מיניה משני. לכאורה סתרי דבריהם אהדדי ועי' תשו' הגרע"א ז"ל סי' ס"ה כוונה נאותה בדבריהם:

גמרא אילימא צדקה לעני מושבע כו'. והוסיף התוי"ט ותנן לקמן נשבע לקיים כו' פטור הנה בזה פליג ריב"ב שם ומחייב ועי' תוס' שם ד"ה לקיים ונ"ל לפרש דהקושיא היא על ושלא אתן דמודה ביה ריב"ב דפטור ועמש"כ לעיל (כ"ג ב) בתד"ה דמוקי:

דף כה:

גמרא בשלמא כו' אלא לרב למ"ה כו'. לפי מאי דאמר אביי השתא ומודה רב כו' ע"כ ס"ל כרבא דאין לך בו אלא חדושו וא"כ שפיר אפקה לפטור בה שלא בב"ד ושא"ר להעיד ובשאני יודע לך עדות ונראה דהקושיא הוא ג"כ מתלמידי דאביי ולאחר דהדר ביה כדמסיק לקמן וע"ד שפירשו התוס' רפ"ב דב"מ ד"ה וכמה ובש"מ וכ"מ בבעה"מ:

תד"ה ידעתי. דמיירי כגון כו'. ולעד"נ דלא ידעתי פי' שלא ידע מעולם ואשתכח דידע מעיקרא אבל עתה באמת שכח פרטי העדות:

תד"ה אחת. תימה דבת"כ דריש מלאחת כו'. ולי תימה מדוע לא הביאו מהגמרא לקמן (ל"ב) דדריש ג"כ מלאחת לחייב עכאו"א ע"ש:

בסה"ד ולשמואל דריש כו'. וכן ע"כ צ"ל לרי"ש דלא מחייב על שעבר:

תד"ה לחייבו. המ"ל לחייבו כו'. ולעד"נ דנקיט מזיד בכדי לתרץ הא דפטרי רבנן בר"פ דלקמן מושבע מפ"ע חוץ לב"ד דת"ל משום שבועת ביטוי ובזה א"ש דא"ל דמיירי במזיד:

דף כו.

גמרא מי שהשבועה קודמת לביטוי כו'. לכאורה אינו מובן ולולי דמסתפינא הייתי אומר דהרצון בו שא"ח עד שיאמר שבועה ברישא ואח"כ יאמר הדבר שנשבע עליו היינו שיאמר שבועה שאוכל ושלא אוכל אבל אם אמר אוכל או שלא אוכל בשבועה לא ולזה אמר דכש"כ אכלתי ול"א דלא דגם המעשה קדמה לשבועה ומאי דכתיב לכל אשר יבטא האדם בשבועה פי' בשבועה שקדמה לו ונראה דכמו כן בשבה"ע א"ח עד שתקדום השבועה כגון שבועה שא"א יודעין לך עדות לבר משה"פ דחייב אפי' בשבועה דבסוף מדכתיב וכחש בה (ואח"כ) ונשבע על שקר ובזה מתורץ קושיית התוי"ט לקמן בפ"ה מ"ג ד"ה ר"א ע"ש משום דלא מתניא שם (ר"ל בשבה"ע) דר"א עד שיאמר שבועה

באחרונה אך כ"ז לרי"ש אבל לר"ע אפשר דחייב אפילו אמר שבועה לבסוף ולכן אם שנמצא באיזו מקומות דאפי' בכה"ג הוה שבועת ביטוי אתו לר"ע:

תד"ה מיעט דב"מ. המ"ל כו' דליתי' בלאו והן. לכאורה י"ל דזהו ג"כ כוונת הגמרא דמיעט דב"מ היינו לקיים דטעמא דפטור משום דליתא בלאו כדלעיל אך לקמן (כ"ז) בסוגיא דנשבע לבטל אה"מ לא משמע הכי:

דף כו:

גמרא אי דלא ידע אנוס הוא כו' יודע אני ששבועה זו אסורה כו'. מוכח להדיא דבאומר מותר לגמרי אנוס הוא. וכ"כ רש"י בשבת (ס"ט ב') וכן התוס' לקמן (ל"א ב') וכן הרמב"ם ספ"א מהלכות שבועות ואפי' לרבא דפליג במכות (ז' ב' ט' א') ואומר דאומר מותר קרוב למזיד הוא הכא ממעטינן מהאדם בשבועה וכמו שגגת חפץ דכסבור שעורים הוא דפטור הכא גם כן מטעם אנוס כמ"ש הרמב"ם פרק ג' הלכה ט' ע"ש בכסף משנה אף על גב דלרבא שם קסבור בהמה ונמצא אדם גם כן קרוב למזיד הוא:

רש"י ד"ה מוצא שפתיך. כצ"ל:

תד"ה מצטער. ופשיט דלאו היינו שב כו'. כצ"ל:

תד"ה גמר. ותימה דבפרק ארבעה נדרים כו'. ואע"ג כו' לגבי אונסין אפשר כו'. לפנינו הגי' שם שאני. ועי' בר"ן כאן עוד גי' אחרת שם וכן בהרא"ש בפסקיו שם:

דף כז.

במשנה נשבע לבטל אה"מ ולא בטל פטור. לכאורה יפלא על לשון פטור דאדרבה מותר ומחוייב הוא לעשות המצוה כדאיתא בנדרים (ט"ז) במשנה ובשבועות מותר ושם בגמרא דמיחל הוא לחפצי שמים ודוחק לומר דמשום סיפא דלקיים תנא פטור ובקל י"ל דהכא לא עסיק התנא אלא בדיני הקרבן אם חייב אם פטור ואולי י"ל דאשמעינן דאפי' היכא דחייל השבועה לבטל אה"מ כההיא דהירושלמי שהביאו התוס' לעיל (כ"ד) ד"ה אלא הן מ"מ אם לא ביטל פטור מקרבן כדיליף הכא בגמרא דקרא דלהרע לא מיירי בביטול מצוה ועיקר ד"ז מצאתי בר"ן בשם הרמב"ן בס"פ לתרץ בזה קושיית התוס' הנ"ל מהירושלמי על הא דהן המ"ל ע"ש וזהו כוונת הגמרא בנדרים שם (רדי"ז) חד קרא למיפטרי' מקרבן שבועה ור"ל אפי' היכא דחל השבועה כגון ע"י כולל וחד למפטרי' מן לאו דשבועה והיינו שלא ע"י כולל דלא חייל כלל ויש לי עוד בזה דברים וכן בבבא דלקיים כו' אלא שאכמ"ל ישמע חכם ויוסיף לקח:

דף כז:

גמרא אלא א"א בדב"מ כתיב מאי קא ממעט. כצ"ל:
גמ' שם ורבנן התם איתי' בלא איטיב. נ"ל דפליגי בפלוגתת ר"מ ורבנן לפמש"כ הר"ן בס"פ דלקמן גבי יברכך וייטיב לך דלר"מ מישתמע ההיפך קללה ולרבנן לא ברכה ולא קללה:
רש"י ד"ה אבל אמר. דאילו שלא אוכלנה כולה משמע כו'. כצ"ל:
[**תד"ה הא תו. לכ"נ כספרים דל"ג כו' תלת זמנין**. ולענד"נ דפירוש מתניתין הוא שבועה של"א ככר זו (או) שבועה שלא אוכלנה (ואח"כ אמר) שבועה שלא אוכלנה ואכלה כו' והשתא שפיר טפי דדייק בגמרא הא קמ"ל טעמא כו' מדלא תני בשבועה ב' ג"כ התרי לישני כמו בשבועה הראשונה ונכון בעז"ה] :

דף כח.

בתוספות [**ד"ה אמר רבא**] . **שאינו יודע שזו הככר שנשבע עליו**. וכ"כ לקמן וק"ל דזהו העלם חפץ דפטרינן לעיל (דף כ"ו) וכדתרצה רב יוסף ופסקו הרמב"ם ועי' מה שכתבתי שם בשמו:

דף כח:

רש"י ד"ה אכל זו בזדון כו'. והרי שכוח הוא על שבועת חברתה וזו כו'. כצ"ל בו':

דף כט.

[**במשנה שלא לעשות סוכה ושלא ליטול לולב**. הא דתני גבי סוכה העשייה ולא הישיבה כדתני גבי לולב הנטילה (ובנדרים ט"ז ב' אמר רבא באמת הא דאמר שלא אשב בסוכה) עי' סוכה (י"א ב') גבי פלוגתא דעבר וליקטן ויתיישב לך] :
רש"י ד"ה ולטעמיך. דהאי דאמר להו כו'. כצ"ל:
תד"ה באומר. אלא מה שהוא טרוף מאד קרוב לגבו. ר"ל קרוב מאד לגבו פירש סמוך לגבו מאד:
תד"ה כשהשביע. ק"ק **כו'**. עי' מהרש"א בח"א שכ' דלק"מ כו' ואינו כלום דמ"מ קשה במה קבלו על עצמם קיום שבועה:
תד"ה דע"ז. האמרינן בסוף שה"ע כו'. כצ"ל:
בא"ד לר' יהושע. לפנינו שם לא נזכר:

בסה"ד. צ"ל אליעזר בי':

דף כט:

במשנה שבועת ביטוי כו' ברחוקים ובקרובים. כצ"ל וכדלקמן גבי שבועת שוא (ובציון דרש"י שם ט"ס) וכ"ה בגמרא לקמן:
גמרא ותניא בברייתא כו' בין מפ"ע בין מפי אחרים כיון שכפרו בהם. מפירש"י משמע דל"ג כ"ז ועי' מהרש"א לקמן (ל"א ב') בתד"ה משביע שכ' דעיקר הדיוק הוא מבבא זו ועתור"ע בפ' דלקמן אות כ"ז מש"כ בשם התומים:
גמ' שם מתניתין דהכא נמי דיקא כו' מפי עצמו. מפ"ע אין מפ"א לא כו'. כצ"ל:

דף ל.

במשנה ולא בנשים כו'. אף דאמרינן לקמן (ל"ב) הכל מודים בעד סוטה ובעד מיתה ולאלו גם אשה וקרוב נאמנים מ"מ פטורים מקרבן שה"ע דאין שם עד עלייהו משא"כ בע"א כשר דשם עד עליו דראוי להצטרף עם אחר כו' כ"כ בתור"ע וכבר קדמו בזה בעל מל"מ בהגהותיו לחינוך בסוף ויקרא ונראה דלזה כוון רש"י במש"כ דכתיב והוא עד כו' וכ"ה בתוספתא בפ"ז והוא עד הכשר לעדות אבל עדיין קשה מההיא דירושלמי שהביא הר"ן לקמן במשנת והם יודעים לו עדות עד מפי עד דע"א אף שקבלוהו כשנים פטור אח"ז ראיתי בתשובותיו סי' קע"ט שעמד בזה:
במשנה שם ומה הן חייבין על זדון השבועה כו'. עמש"כ בס"ד בפ"ה דפאה מ"ז:
גמרא ונאמר להלן שני. הוא באותה פרשה עצמה בפסוק שלפני פניו וק"ק דהל"ל ונאמר למעלה כמו בכתובות (מ"ה ב') ונאמר שעריך למעלה ובש"מ וברע"ב ט"ס שנים וצ"ל שני והמציין שם ג"כ טעה:

דף ל:

גמרא מימר אמר בעידניה טריד. גי' הרי"ף הוה יתיב:
גמ' שם האי עשה והאי עשה עשה דכ"ת עדיף. בס' מ"א בסנהדרין (י"ט) מביא מזה ראיה להסמ"ע בסי' י"ז סק"ה דעשה דועמדו אינו אלא אסמכתא דאי הוה עשה גמור לא הוה נדחה מפני עשה דכ"ת דהא יכול למחול ע"כ וכדאמרינן (בכתובות מ') ע"ש ולי יש לדחות דכמו שכ' התוס' (בפסחים נ"ט) דעשה החמור דדוחה לעשה הקל לא בעינן בעידנא (וגם התם באה ע"י פשיעה שלא הקריב כפרתו קודם התמיד) וכה"ג אין עשה דוחה ל"ת כמש"כ התוס' (בעירובין ק') ה"ה נמי דתנאי זה דלא יוכל למחול לא בעינן:

רש"י ד"ה ומשני דיתיב. לא עומד ולא יושב כו'. ועי' ש"ך סי' י"ז סק"ה דזה חשיב עמידה וישיבה וכה"ג ברפ"ג דמגילה לא עומד ולא יושב אלא שוחה ור"ל דבזה מתורץ דקרי לה קרא עמידה וישיבה:

תד"ה אבל. והוה מצי לשנויי שב ואל תעשה כו' אלא כו' או שמא כו'. לכאורה בפשיטות י"ל דהאמת משני דשק כו' דהבזיון מועט לא הוה מידחא איסורא מקמי' אפי' בשב ואל תעשה כהכא:

תד"ה עשה. א"נ כו' חמיר כ"ת. עמש"כ בסנהדרין שם ראיה לזה:

דף לא.

גמרא דמ"ס דון מינה ומינה כו'. לכאורה א"כ מפי עצמן אפי' נשים וקרובין ופסולין נמי וי"ל כמש"כ הר"ן במתניתין דלקמן דאפי' לר"מ אם באו אח"כ לב"ד והודו פטורין משום דבעדות כה"ג כפירת דברים בעלמא היא ע"ש והנך נמי דכוותי':

תד"ה שלא אתחייב. וי"ל כגון כו'. לכאורה מ"מ יקשה דתיפוק ליה דבכפירת הטענה הגדולה עובר על מדב"ש תרחק:

רש"י ד"ה כש"כ מלך. והבא להעיד צריך לעמוד כו'. זה שלא כתירוץ הראשון שבתוס' לעיל ד"ה עשה דכ"ת:

דף לא:

גמרא (בסה"ע) שאם אתם יודעים לו עדות כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה הואיל. שאם מה ששתקו בראשונה כו'. כצ"ל וכ"ה בהרע"ב

תד"ה משביע. א"נ אתי אפי' כרבנן כו'. עי' מהרש"א ול"י איך יפרנס סוף דבריהם והשתא ניחא כו' אתי נמי לרבנן כיון דלפירוש קמא נמי קאי אביי ור"פ אמושבע מפי אחרים ובהא ל"פ ר"מ ורבנן אלא ודאי נראה דלפירוש קמא לרבנן (וכן לר"מ במושבע מפי אחרים) הוה ס"ד דגם השבועה צריכה בב"ד דוקא והא דהשביע עליהן כו' ובאו לב"ד והודו פטורין והשקלא והטריא דאביי ור"פ ע"ז אתי הכל לר"מ ובמושבע מפ"ע דאף לדידי' אם חזרו והודו אח"כ בב"ד פטורין כמ"ש הר"ן ע"ש ולפ"ז צ"ל הא דפריך ר"פ א"ה אימא שבועה גופה בב"ד כו' אע"ג דר"מ יליף גז"ש משה"פ כוונתו דנאמר ע"כ דהגז"ש ל"נ אלא ללמוד שה"פ משה"ע לחייב במושבע מפ"א אבל לא איפכא לחייב שה"ע מפ"ע חוץ לב"ד דהרי כתיב בה אם לא יגיד ועדיין צ"ע:

דף לב.

גמרא מ"ס דהגל"מ כממון דמי ומ"ס לכמ"ד. לכאורה גם ב' עדים אינן אלא גרמא דהכובש עדותו פטור מד"א אף בתרי כמ"ש הסמ"ע בסי' כ"ח סק"י והגר"א שם סק"ז אולם שם ברי היזקא אבל אחד לא ברי היזקא ואין דהגל"מ זה דומה לדהגל"מ דאיפלגו ביה ר"ש ורבנן דהתם ברי היזקא אלא שאינו ממון ועי' פסחים רד"ו ובמש"כ שם ומצינו הרבה שהלשון אחד על כוונות מתחלפות:

גמ' שם הכל מודים בעד סוטה שחייב בעד טומאה. וכל הסוגיא נראה דאף בעדי קינוי אם כבר הביא עדי סתירה ועד טומאה הכ"מ שחייבין וכן בעדי סתירה אם כבר יש לו עדי קינוי ועד טומאה ואם אין לו עדיין עדי קינוי לכ"ע פטורין וכן בעד טומאה אם עדיין אין לו עדי קינוי וסתירה אלא דאורחא דמילתא נקיט:

רש"י ד"ה בעד טומאה. אם הביא כו' שהתרה בה כו'. כצ"ל:

תד"ה הכל. ואין כו' תשתה ותמות כו'. בסוטה (ו') תד"ה ושבאו משמע דמסקי דאפילו יש לה ע"א במד"ה שנטמאה אין המים בודקין אותה וא"כ איך יאמר תשתה ותמות שהרי ידיעתו מעכבת מלבודקה והמל"מ בפ"ג מהל' סוטה הכ"ג הכריע מזה שאין כוונתם שם שע"א יעכב על בדיקותה אלא לענין שנאמן אפי' לאחר שתייתה ע"ש ול"נ דהכא שכבר נשבע העד שא"י ושוב לא מהימנינן ליה אף אם יחזור בו לכן הוה כמו שאינו:

דף לב:

תד"ה ואמר. דהל"ל ואמר מר יחלוקו כו'. כצ"ל:

תד"ה אבל. קצת תימה כו'. עי' תוי"ט ומהרש"ל ומהרש"א ול"נ ליישב דמרישא לא שמעינן רק דשניהם יחד יכולים לחזור ולהודות בתכ"ד של כפירת הב' דהואיל שהב' חוזר מושך אתו ג"כ את הא' וכאן אשמעינן דאף שהב' נשאר בכפירתו יוכל הא' לחזור ולהודות בתכ"ד של כפירת הב':

דף לג.

גמרא ונשותיהן גוססות מ"ד כו'. הקשה התוי"ט דתרוייהו גוססות למאי כו'. וי"ל דלרבותא יותר קאמר דאף ששתיהן גוססות ואיזו שתמות יתכשרו אפ"ה הראשונים חייבים:

במשנה שבועה שאא"י לך עדות כו'. הקשה התוי"ט שבועה זו למה ור"ל דבאא"י לך עדות לבד סגי דזה הוה מושבע מפי אחרים דמיירי עיקר קרא ותירץ בתירוץ הב' דאיידי

דבבא השניה נקטה ע"ש. לכאורה אף שם מיותרת דכיון דפרטו פקדון ותשו"י כו' בלא צורך דהא כבר הזכירם המשביע ש"מ שכוונו לקבל השבועה אכל חדא וחדא ואולי סברתו דהואיל דהמשביע לא כוון להשביעם אכל חדא וחדא אלא דפרט תביעתו לא מהני קבלתן השבועה בפרט לחלק וצ"ע בזה:

במשנה שם ושחבל בי חבירי. פירש"י משום יוה"כ נק"ל כו'. לכאורה גם בלא יוה"כ אית ביה לאו דלא יוסיף ואשמעינן דממונא משלם עי' כתובות (ל"ב) והא דקאמר בגמרא סיפא חדא קמ"ל ושהדליק כו' חדא מתרי נקט דגם לפירש"י צ"ל כן ולעד"נ כן גם מדקדוק לשון המשנה דכאן נקטה ושהדליק בו' ולקמן גבי פטורי נקטה בלא ו' (ובמשניות שהוא בו' אולי ט"ס הוא) משום דשם קאי בשבת על שניהם:

גמרא שאנס כו' משום בשת ופגם. וכ' התוי"ט דמסתבר דכשם שחולק ר"ש בשה"פ לקמן כמו כן חולק בכאן ונדחק בפ' דלקמן מ"ג ליישב מדוע לא העמיד רבי דבריו בהך דקדים. ולכאורה תימה ע"ד דהא ר"ש ס"ל בעלמא דהגל"מ כממון דמי וא"כ לדידי' בקנס נמי חייבים כדאמר הש"ס לעיל לראב"ש דהכא ולהי"מ שכ' התוס' בכתובות (ל"ד) ד"ה ס"ל י"ל דאף אנו נאמר גם לר"ש דאין להכריח דלחייב משום גורם לממון בשה"ע אך מ"מ תמוה דמנ"ל להקשות דילמא ס"ל לר"ש דהגל"מ כממון דמי גם לענין שה"ע ולהכי ל"פ כאן גם בפסחים (רד"ו) משמע דלכל אמרינן לר"ש כממון דמי ואולי יש לכוון דבריו למאי דמסקינן בכתובות (מ"ב ב') דר"ש בפקדון לדבריהם דרבנן קא"ל ולכן גם הכא הל"ל לדבריהם ולפמש"כ לעיל (ל"ב) לחלק בין דהגל"מ דר"ש לדראב"ש א"ש דבריו בפשיטות אבל קשה הא דאמר הש"ס רישא חדא קמ"ל כו' הלא גם אונס איצטריך לאפוקי מדר"ש ועוד ק"ל בשלמא בפקדון טעמייהו דרבנן שפיר דלא שביק כו' וקתבע מידי דכי מודה ביה מיפטר אבל בעדות אדרבה איפכא מסתברא דקנס דכי מודה בי' מיפטר לכן תובעם שיעידוהו קודם דלא תהני לו הודאתו אח"כ אבל בו"פ דגם אם יודה יהא חייב וכן אימתי שיעידו יהא חייב לא בהיל עליהם לתובעם. אשר ע"כ נלע"ד דאף דילפינן תחטא תחטא משה"פ דבעינן תביעת ממון מ"מ אמרינן דלהכי לא כתבי' בגופי' לומר דאפי' לא תבעו על הממון גופיה רק שיש בו ממון ג"כ חייבים וסברא זו מצינו לאביי בפסחים (כ"ה) ע"ש וכה"ג ביומא (מ"ח ב') ע"ש ברש"י ד"ה הולכה בשמאל מהו וכן כתבתי בפסחים (ה' ב') בס"ד ע"ש וכן לענין קנס אע"ג דבפקדון פטור הכא י"ל דחייב מטעמא דאמרן ומתורץ תמיהת התוס' ד"ה א"ד דעל תירוצם ק"ל למאי דמסקינן בכתובות שם דר"ש פוטר אפי' כשעמד בדין דכי הוה מודה היה חייב א"כ לדידי' גם בשה"ע יפטר וה"ל להש"ס לומר אליבא דר"ש לא תיבעי לך כדאמר אליבא

דראב"ש וכן מתורץ תמיהתו לקמן ע"ב בד"ה ונאמר. ובזה מיושב ג"כ מה שהקשה לי חכם אחד לדעת הנ"י בשם הריטב"א בהאשה שלום דבע"א במיתה בעינן נמי שהביאתו לב"ד שיתירוה אבל לכתובתה לא מהימן א"כ איך אר"פ לעיל הכל מודים בעד מיתה שהוא חייב דממ"נ אי דתבעתו להעיד לכתובתה אינו נאמן אי להתירה הא בעינן תביעת ממון דוקא כדמוכח מפלוגתת ר"ש ורבנן ובמש"כ א"ש דלעולם בתובעתו להתירה וכיון דיש בו ממון חייב:

רש"י ד"ה משום בושת ופגם. וכן נ' של אונס כו'. כצ"ל:

בא"ד וכן פגם בתולה גובה מאתים כו'. מה שהקשה התוי"ט דלא אשכחן זכותא לאבוה בכתובתה אין אשכחנא בכתובות (מ"ג ב') במשנה ונוכל לחשוב הטה"נ שיש לו בה:

תד"ה א"ד (בסופו). אבל הכא בשה"ע הוה קנס כשאר ממון שאם היו מעידים היה מתחייב הנתבע ממון כממון אחר. כצ"ל והשאר מיותר:

דף לג:

רש"י בד"ה שהוציא פלוני ש"ר. ואמר בב"ד כו'. כצ"ל:

במשנה שאני כהן. עפירש"י וק"ק דמ"ל בזה ג"כ תביעת ממון כגון שנתן תרומת טבלו לכהן מפני של"י שהוא עצמו כהן ועכשיו שנודע לו טוענו להחזירה לו דהוה מתנה בטעות ומשביע עדים ע"ז וביותר לשיטתי לעיל:

במשנה שם שהדליק גדישי בשבת. כצ"ל:

תד"ה שאנס. אם אחר אנסה קים לן דבושת ופגם וקנסה לאביה כו'. כצ"ל:

בא"ד בנערה שנתארסה ונתגרשה כו' וקנסה לעצמה. לפי דעת הרמב"ם דבושת ופגם לאביה עי' ברא"ש שם סי' ה' הוה ליה להגמרא לפשוט מכאן דמשביע עדי קנס חייבין:

תד"ה ונאמר. תימה כו'. עמש"כ לעיל ליישב תמיהתם בס"ד:

דף לד.

גמרא וא"ח אלא אחת (היינו כשהשביעם בפני ב"ד וזהו לכ"ע) בפני ב"ד. (פי' וא"ח אלא אם היתה הכפירה בב"ד ודלא כר"מ ולפי מש"כ לעיל (ל"א) בשם הר"ן אתיא אפי' לר"מ). אבל א"צ לכ"ז דהא השתא איירי בלא גז"ש ותרי מילי נינהו אמנם מפירש"י משמע דהכל חדא מילתא ואולי יש בו ט"ס:

תד"ה ע"פ. ואע"פ שהיה כאן פירכוס. ר"ל שהרי היה מפרפר דפי' מתעגל ומתגלגל עי' בערוך והמהרש"א ל"ד:

בא"ד מיהו מכאן יש לדחות כו'. ור"ל מהא דחובשין אבל מדהכא הראי' קיימא דהרי בחורבה היה כמ"ש בתחלה והמהרש"א ל"ד גם בזה:

דף לד:

רש"י ד"ה מחכו. דר"ש הס"ד ומה"ד **דגמר מפקדון**. וכ"נ מהמהרש"א:
תד"ה כי היכי. תימה כו'. ועי' ברש"ל ורש"א ונ"ל ליישב תמיהת התוס' דהחוכא הוא דע"כ ר"ל דבשבועת העדות חייב במושבע ובנשבע דא"ת דפרכת הק"ו הוא ממושבע לבד דפטור בשבועת הפקדון וחייב כאן א"כ בהקל וחומר ה"ל למחשב גם כן דחייב נשבע מפ"ע ובעדות פטור:

דף לה.

במשנה שאמר כו' ליתן לי מאתים זוז כו'. וכ' התוי"ט ואפי' הוא עני כו' אלא מטעם נדר כו' שאין ב"ד יורדין לנכסיו כו'. מאין ליה הלא תנן בערכין פ"ה חייבי ערכין ממשכנין אותן ואולי דוקא גזברין אבל לא ע"י ב"ד עי' ב"ק (מ') תד"ה חייבי כופר ובמהר"ם שם וכאן אין לומר דגבאי צדקה ימשכנוהו כיון דאיננה רק לעני פרטי אין להם להזדקק לזה:
במשנה שם משביע אני עליכם כשתדעון לי עדות שתבואו ותעידוני כו'. בתור"ע כתב שאם ענו אמן ואח"כ ידעו ולא העידו הוי כשבועת ביטוי ול"נ דהוה כנשבע לקיים אה"מ כמו בפ' דלעיל דשבועה שלא נעידך הוי נשבע לבטל אה"מ:
במשנה שם עד שישמעו מפי התובע. לעיל אמרינן דע"י שליח א"ח אלא בבא בהרשאה ובתור"ע אות ל"ד תמה על הרמב"ם בפ"ט מהל' שבועות ה"ו שכ' סתם שלוחו וסיים ול"מ מי שהערה בזה וצע"ג ותמיהני שנעלם ממנו שכבר העירו התוי"ט לקמן פ"ה מ"ב והלח"מ בפ"ז שם וישבוהו וכן תמיהני על הפ"מ בפי' לירושלמי שהביא ת"כ דממעט שליח וכ' דדחהו הרמב"ם מפני גמרא דילן דאמרה דמהני בבא בהרשאה ונעלם מכ"ת לחלק בין שליח סתם לבא בהרשאה:
תד"ה או. דאפי' אם יש שם ג' עדים כו'. נראה דר"ל ומשביע כולם שיעידוהו ואם העידוהו כאשר השביעם היו עדות כולם בטלה או אפי' שלא השביע את הקרוב כדמשמע לישנא דאמר לשנים כו' מ"מ כיון דהוא ביניהן כדאמר אחד מהן (וע"כ פירושו אחד מהעומדים שם) אם נתכוון להעיד בשעת ראיה יכולין לומר אילו העדנו גם זה היה מעיד אתנו (ומה שהזמין הכשרים לבדן לא מהני כמ"ש הש"ך בסי' ל"ו סקי"ז) וא"ש מתניתין כרבי במכות ומיושב קושיית התו"ח. מש"כ התוי"ט וצ"ל שסברתם דמה

ששמענו במס' אחרת כו' ל"ד במחכ"ת דהא טובא אשמעינן כאן למיסתם כרבי ולאפוקי מדר' יוסי שם וגם לפי' התוס' בסנהדרין (מ"א ב') בד"ה כמאן ר"ש דמכות שם ל"ל כלל הא דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה וא"כ אשמעינן למיסתם דלא כוותי' ולאפוקי גם מסתמא דסנהדרין שם לפי מאי דמסיק רבא שם דסתמה כוותי':

גמרא כגון אל אלקיך כו'. עי' גי' הרי"ף שמיושבת טפי:

רש"י ד"ה יככה ה' אלקים. התוי"ט מחק תיבת אלקים ע"ש:

תד"ה באלף. שאין מתכוון לשם כו'. אולי יכוונו למש"כ בסוכה (ה) ע"ש:

תד"ה ה"ג ואיצטריך. דלא תימא נימוקו עמו. גמרא מפורשת בכיוצא בזה בבכורות (לז):

דף לה:

גמרא ופנחס בן אלעזר בן אהרן עומד כו'. כצ"ל ומלת הכהן ליתא בקרא:

גמ' שם יתן ה' אותך לאלה ולשבועה מת"ל והלא כבר נאמר כו'. לכאורה תמוה לפי שפירש"י בחומש שיהיו הכל מקללין כו' א"כ זהו ענין אחר ונ"ל דהברייתא הזאת מפרשת יתן כו' היינו שהיא עצמה תהיה לאלה ולשבועה וכהס"ד דבמדרש שם ופי' המ"כ שיתקיימו בה האלה והשבועה ע"ש:

רש"י ד"ה חוץ מזה. למלאך האמצעי קרא אדון. עי' רש"ל ורש"א בח"א שהבינוהו דר"ל שנקוד היו"ד בחירק ונעלם מכ"ת דלשון אדנות מצינו הרבה בלשון רבים ליחיד כמו דבר האיש אדוני הארץ אם אדוניו יתן לו אשה והרבה כאלו:

דף לו.

גמרא שנאמר ויבא אותו באלה וכתיב כו' אשר השביעו. לכאורה היה יכול להביא מן התורה דכתיב אז תנקה מאלתי והיית נקי מאלתי ובתחלה כתיב וישביעני אדוני וי"ל:

גמ' שם וכי אתא רי"צ תנא. כדתנן סנהדרין (נ"ג ב'):

רש"י ד"ה בו קבלת דברים. האומר לחבירו ע"מ שתקיים (כצ"ל וכ"ה בר"ן) כו'. משמע שנתן לו דבר מה על תנאי וא"כ מה צורך לקבלתו וא"ל דבקבלתו מהני אע"פ שלא היה בו משפטי התנאים דהא לקמן אמר הנקי כתיב כו' אף דהתם אומרת האשה אמן וצ"ל דכוונתו כגון שהתנה בעה"ב עם ש"ש להיותו כשואל דא"ח עד שקנו מידו לשמואל בב"מ (צ"ד) ולהג"א שם י"ל דלכ"ע בעי קנין ובענייתו אמן תו ל"צ לקנין וצ"ע בזה:

רש"י ד"ה והרי סוטה. ופרכינן מינה לר"מ במס' קדושין כו'. כצ"ל:

בא"ד אלא לשמוע לאו מכלל הן. וכן בסה"ד מה שקורא לאם לא שכב כו'. הן נראה שכוון לדברי התוס' שם (אך מדבריו לקמן בד"ה שתויי יין למ"ה) אבל קשה ע"ד מלשון הש"ס דכאן הא לאו הכי מכלל לאו כו' וכן בסוטה שם:

תד"ה יכך. תימה כו' אבל אלה שאין עמה שבועה כו' מנ"ל. לכאורה זה נ"ל מדר' אבהו ואולי דר"א גופיה ק"ל דלמא באלה דנ"נ נמי פירושו בשבועת האלה דנילפה מסוטה וזה ע"כ אינו בכלל ד"ק מד"ת לא ילפינן דאינו אלא גילוי מילתא כדפירש"י לעיל דמגופי' דמשמעות דקרא הכי משמע אבל לכאורה מצינן למילף מארור דהוא לשון שבועה דדוחק לומר דדוקא בלשון ארור אבל בשאר לישני דקללה לא וצ"ל דאף דכתיב לשון ארור מצינו למילפי' מאלה דסוטה וכתדר"י ושב הכהן ובא הכהן זוהי כו':

דף לו:

תד"ה ה"ג. ונראה לתרץ דהא דפטרי כו'. והר"ן בשם הרמב"ן פי' דמש"ה פטרי רבנן דבעינן קרא כדכתיב ושמעה קול אלה אבל לא ברכה ונשמעת מתוכה קללה לכאורה לפ"ז יקשה דר"מ אדר"מ ור"י אדר"י (דחכמים דהכא היינו ר"י כמו שהביא השעה"מ בפ"ו מהלכות אישות הלכה ב' בשם הרשב"א ושכן איתא בתוספתא ע"ש) דבסוטה (י"ז) א"ל לר"מ אלות אלות ממש האלות לרבות קללות הבאות מחמת ברכות ור"י דריש התם ה' דהאלות למעוטי קללות הבמ"ב משמע דמאלות הוה משתמע אפי' קללות הבמ"ב ואולי י"ל דאדרבה כ"א לשיטתיה משום דילפינן מהתם כדלעיל (ס"ד ל"ה) וגם זה אינו אלא גילוי מילתא וכה"ג אמרינן בברכות (ט"ו ב') סד"א נילף כתיבה כו' מה התם אלות אין צוואות לא כו' ע"ש:

בא"ד בשלמא לר"מ היינו דכתיב אם בחקותי וגו'. כצ"ל:

בא"ד וי"ל דאם בחקותי כו' ואם תאבו איכא כמה מצות כו'. תימה דת"ל דעיקר השכר דכתיב בהו מפורש הנאת גופנית וזהו ממונא וכמו בתנאי דב"ג וב"ר:

בא"ד ואומר הררי"ט דוקא כו'. עי' בנדרים (י"א) ובסוטה (י"ז) שתירצו בענין אחר וכן הר"ן כאן:

בא"ד וכן נמי גבי שבועה שלא אתן לך בפרק ב' דנדרים (ט"ז). כצ"ל. לפי גי' הספרים דקיימי השתא דלא תיפוך הוה ליה לאתויי ממתניתין דלפנינו:

במשנה ומה חייב על זדונה. עמש"כ בפ"ב דפאה מ"ז בס"ד:

במשנה שם אשם בכסף שקלים. ל"י מדוע שייר לחומש ויותר קשה לקמן בברייתא דתני חמורה הימנה שה"פ כו' דשיירו:

רש"י ד"ה בפני ב"ד. ואח"כ הודה כו'. עי' מהרש"א ותוי"ט ותמיהני שנעלם מכ"ת שע"י עדים בלתי הודאתו אינו מתחייב בקרבן וחומש כמ"ש רש"י לקמן ברפ"ח ד"ה ה"ג דאינה באה עד שמודה ושב מרשעו ולהכי קתני שם והעדים מעידים כו' משלם אה"ק הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם וכ"מ בד"ט ויותר מבואר בב"מ (ג' ב') וע"ש בתד"ה אשם:

בא"ד דכתיב וכחש בעמיתו כל דהו. עי' מהרש"ל ודברי מהרש"א בזה תמוהין מאד ולא אשכחנא להו פתרי זולת ע"פ דברי הר"ן שהבאתי לעיל (ל"א) דאף לר"מ בשה"ע דמושבע מפ"ע חייב חוץ לב"ד אם באו אח"כ לב"ד והודו פטורין משא"כ בשה"פ דחייב בזה משום דכתיב וכחש בעמיתו כל דהו אכן המהרש"א עצמו לא הלך בדרך הר"ן לעיל (ל"א ב') בתד"ה משביע וכמש"כ שם:

רש"י ד"ה וחייב על זדון השבועה. דלא כתיב בה ונעלם. כצ"ל:

רש"י ד"ה ועל שגגתה. דיודע בפקדון כו'. כצ"ל:

דף לז.

גמרא כיון דחדוש הוא כו'. משמע דבכל חייבי כריתות אף דקיי"ל כריו"ח בשבת (ס"ט) דהזיד בלאו ושגג בכרת חייב קרבן אם התרו בו על הלאו לוקה וא"מ קרבן. אולם עי' בפסחים (כ"ט) בתד"ה ר' נחוניא דיש לחלק ובדבריהם שם י"ל בפשוט הא דלא מבע"ל בשה"ע (דנדחקו רש"י ותוס') דהתם פשיטא דלוקין ומביאין קרבן רק בשה"פ דאיכא קרן וחומש קמבע"ל דאולי יפטור מאשם כיון דאין קרן וחומש דאין לוקה ומשלם ועי' ב"ק (ס"ה רע"ב) ונכון בעז"ה:

גמ' שם תניא דמסייע לך כו' פרט כו' וללוה בעדים. לפי' התוס' לעיל (ר"ד ל"ג) קשה דלמא היינו דקיימו קמן:

רש"י ד"ה הזיד. בשה"פ דמי יודע כו' ויכול להתרות בו. ועי' בתוס' לכאורה יקשה לשיטתו הא דכתיב בנביא השקר וכ"ת בלבבך איכה נדע אה"ד וגו' ולא יהיה הדבר וגו' (דברים י"ח:כ"א) מ"מ בשעת התראה אכתי ספק הוא וי"ל דהתראה תוכל להיות ע"י נביאים אחרים כמו בכובש נבואתו דאמרינן בסנהדרין (פ"ט ב') דלוקה ע"י התראת נביא ע"ש אבל להרגו א"א רק ע"י ידיעה אנושית. אך לפ"ז גם ללקות אינה אלא ע"י ידיעה כזאת ואיך מ"ל מלקות בכובש נבואתו ועמ"ש לקמן בתוס':

רש"י ד"ה ה"ג (בסופו). ובעדות קרבן עוי"ר. ל"י מדוע שינה מטעם הגמרא לקמן דאלו התם חטאת בת דנקא:

תד"ה הזיד. דמי יודע שהם כו'. הרש"ל תמה שמא המתרים שמעו מהם כו' והרש"א כ"ע דע"פ מה ששמעו מהם אין מלקין אותם ואני אומר אלמה לא הרי כ' הנ"י בפ' חזקת במשנת ג' אחים וא' מצטרף עמהן כו' שכן ראובן העיד על אשה שהיא א"א ואח"כ בא עלה כו' ה"ז נהרג כו' וכיוצא בזה כתב הרמב"ם בפט"ז מסנהדרין הל"ו ע"ש ועוד י"ל כגון שיבואו אח"כ עדים שהיו עמהם בשעת ראייה (וכזה לא נקרא חצי דבר כשתעיין בב"ב נ"ו ב' בהרשב"ם ובנ"י) והתראה דאלו מועיל כדא"ר במכות (ו' ב') מתרה שאמרו אפי' מפ"ע ופי' הרמב"ם שם בפי"ב הל"ב העובר עצמו: עוד כתב הרש"ל דמ"ל דהמתרים בעצמם היו עמהם בשעת ראייה אלא שהם קרובים ור"ל להתובע או להנתבע ולהעדים רחוקים ולכן ילקו על פיהם לבדם משא"כ בפקדון דאם היו קרובים אפי' להתובע שוב לא נוכל להאמינם שהפקדון אצלו וא"א שילקו ע"י כי אם שבאו עדים רחוקים אח"כ (ולכן קאמר עלה רבה שפיר דה"ל כפ"ד ומפירש"י לקמן נראה דאפי' המתרים בעצמם הם רחוקים ס"ל לר"כ דחייב) ומ"מ התראתם מועיל דלא גרע מפ"ע ובכה"ג מ"ל בין בפקדון ובין בעדות שיהיו קרובים לכולם או פסולים והתראתם מועלת כדכתב הרמב"ם שם דאפי' ע"י אשה כו' מועיל התראה והרש"א במחכ"ת לא ירד לכ"ז:

בא"ד דהא בעדים זוממין כו' אע"ג דהמתרין כו'. וא"ל דהמזימין עצמן יתרו בהן דא"כ איך תתקבל עדותן כיון שיש לפנינו עדים המזימין אותן אבל לכאורה מ"ל בחד ואכמ"ל:

תד"ה מאי. ודלא כמ"ד לעיל ניחא כו'. עי' כתובות (ל"ב) ואי ממונא לקולא:

בא"ד ת"ל וכפר מאשר חטא וגו'. עי' מהרש"ל ולפי שהבינו המהרש"א יקשה דמנ"ל באמת מזיד בנזיר (ולפי' המהרש"א יקשה פתאום למ"ל) ואולי יכוון להגמרא דכריתות (ט) דדריש פתאום זה מזיד והק"ו נשאר קיים על שוגג ופליג אגמרא שם דיליף גם שוגג מקרא ועי' בספרי עצמו:

דף לז:

תד"ה מתניתין (בסופו). דא"נ על כפירת ש"ק א"כ אין כאן קרבן. עי' ב"ק (ס"ד ב') ובב"מ (נ"ז ב') בתד"ה כי יתן דממעטינן קרקעות משבועה אף אם דרשינן ברבויי ומיעוטי ולא תליין זה בזה כלל (ולכן גם דבריהם בב"מ (ד' ב') בד"ה אין נשבעין הב' צ"ע) והראיה דהא בשה"פ חייב אפי' בנשבע מעצמו היכא שאינו מחוייב עפ"י ב"ד דכ"מ מתניתי דכולה פרקין וכן בשלהי מכילתין אמר לשואל כו' א"ל מה אתה סח כו' חייב ועתוי"ט מ"ב בפרקין ובב"ק (ק"ח) אמר לאחד מן השוק כו' וברש"י שם ד"ה או דלמא ואולי יש

לחלק בין דברים שמחויבין עליהם שבועה לשאינם מחויבין בשום צד. ועי' לקמן (מ"ב ב') בתד"ה על דמ"ל שבועה ע"י גלגול. ועי' מש"כ בב"ק (ק"ג) בתד"ה הגוזל בס"ד:

דף לח.

גמרא ר' אליעזר אומר כו' ולא לך שבועה כו'. צ"ל אלעזר בל"י וכ"ה בקדושין ודע דבירושלמי איתא אריו"ח דברי ר' לעזר והוא שהזכיר שבועה תחלה וסוף ורש"י במתניתין לא פירש כן:

גמ' שם אפילו חטה בכלל חטין כו'. ופירש הרמב"ם דחכמים סברי שכפירתו בזרע א' מן חטה וק"ל מספ"ו דנדרים דחטה משמע פת אפויה ע"ש:

רש"י ד"ה הכל מודים. אבל לא לך כללא דלא אשבועה קאי. לישנא דכללא ל"מ כן וכן מדמוקי לקמן כרבי ומדמה להא דכזית כזית ואם איתא הלא הכא טעמא אחרינא איכא וכן התוס' דמקשו להכא מהא דזבחים מוכח דלא כפירושו:

תד"ה הרי. גבי שבה"ע מיתניא. במתניתין לא תני גבה ה' תובעין ועתוי"ט במ"ג:

דף לח:

גמרא אריו"ח לדברי רבי שמעון כו'. כצ"ל:

במשנה וההודאה בש"פ. עי' בר"ן שכתב ואכתי איכא למידק מודה במקצת דחייב רחמנא המ"ל דהא ה"ל הודה בקרקעות לכאורה אינו מובן דהרי כתב בתחלה על הא דר"ח קמייתא דמיירי שלא העידו שלא פרעו ולכן לא גבי מלקוחות דטענינן להו דלמא פרעי' והלכך לא מיקרי שעבוד קרקעות משמע דס"ל כהרמב"ן שהביא הרא"ש בס"פ דלעיל ע"ש וא"כ מודה במקצת נמי וצ"ל דלעולם לא ס"ל כהרמב"ן ובתחלה אינו מתרץ רק דלא מיקרי שעב"ק כיון דאינו גובה מלקוחות ואח"כ מקשה דמ"מ כיון דגובה מב"ח ה"ל הודה בקרקעות גופיה וזה היה יכול להקשות גם אהא דר"ח דעסיק ביה אלא דתפיס עיקרא דמילתא דמינה יליף ר"ח:

במשנה שם דינר זהב כו' אין לך כו' ופונדיון כו'. כצ"ל וכן הובא לקמן בגמרא (ר"ד מ') וברא"ש וברי"ן:

תד"ה לאתפושי. תימה כו' כשהוא מושבע מפי אחרים כו'. נראה דמושבע מפ"א שבדבריהם אינו על הכוונה שבמשנה ברפ"ד ופ"ה דחדא דביטוי א"ח מפ"א דדוקא עדות דכתיב בה ושמעה קול אלה ופקדון נמי דיליף מינה בתחטא תחטא אבל ביטוי אין לנו. שנית דשבועת הדיינין הוא נשבע בעצמו וכן אליעזר דילפינן מיניה כתיב וישם העבד כו' וישבע לו אלא כוונתם שאחרים תובעים אותו בזה דומה למה שפי' מהרש"ל

בר"פ דלעיל דברי רש"י על מפי עצמו ע"ש גם נראה דמש"כ ופקדון כוונתם על חיוב הקרבן דומיא דעדות וביטוי אבל זה ודאי כשהדיינין משביעין אותו על הפקדון מודו דבעי נק"ח ודלא כהמהרש"א:

תד"ה האי. דת"ח לכתחלה בתפילין. ר"ל ואליעזר זקן ויושב בישיבה הוה כדאיתא בר"פ א"ל הממונה:

דף לט.

גמרא שכה"ע כולו נזדעזע בשעה כו' ל"ת כו' לשוא. לכאורה מזה סיוע לר"ד לעיל (כ' ב') דאכלתי ול"א שוא ותיובתא לרבין שם וי"ל דסמיך אסיפא דקרא כי לא ינקה כו' שמו לשוא דאמרי' שם אא"ע כו' תנהו ענין לשבועת שקר ואדרבה לקמן בברייתא ק"ל שבועת שקר:

גמ' שם שנאמר אלה וכחש וכתיב ע"כ תאבל כו' יושב בה ואימא עד כו'. כצ"ל כדלקמן בסה"ע אבל הגר"א מחק האי ואימא כו' מכאן (וכן ליתא בריי"ף ורא"ש) כי זה אינו מהברייתא אלא הגמרא הוא דקא מקשה עלה והגמרא שקל וטרי עלה בכסדרה ולקמן שפיר גרסינן לה:

דף לט:

גמרא בשלמא ההוא דקא משתבע קאי בסורו. כן הגיה הב"ח וכ"מ לקמן (מ"ז ב') בתד"ה חלה:

גמ' שם אלא ההוא דקא משתבע ליה אמאי כדתניא כו'. כצ"ל וכ"ה בר"ן:

גמ' שם א"ר כפירת טענה שתי כסף וכל הסוגיא. לכאורה נראה דלפ"ז גם בכלים צריך שיכפור בשנים דומיא דכסף שאף דמעה הוא דבר חשוב כדפירש"י מ"מ צריך שתים וה"ה לכלים ולזה דקדק ר"פ לקמן (מ' ב') לומר טענו כלים כו' וכפר בכלים ור"ל דוקא ב' כלים משום דס"ל כרב כדמסיק הגמרא שם (וגי' הרי"ף בהא דר"פ טענו כלי כו' וכפר בכלי כו' וכ"ה בטור וב"י סי' פ"ח אות ה' צע"ג) ומה דאיתא שם אר"ע א' שמואל טענו ב' מחטין והודה לו בא' מהן חייב שמואל לשיטתיה דתחלת הטענה ב' כסף ולכן צ"ע על הפוסקים שהעתיקו למימרי' כאשר היא:

דף מ.

גמרא אר"נ אמר שמואל לא שנו כו'. כצ"ל ומלות בר יצחק למחוק וכבמימרא דבסמוך וכן ליתנייהו בריי"ף ורא"ש:

תד"ה בטוענו. וזה דוחק לומר שאין ש"פ באותו חסרון. מוכח דס"ל דאם חסר מב' כסף פחות מש"פ חייב לרב כדא"ל ולשמואל כדא"ל ותימה דכל שיעורי חכמים הוא בכיוון גדול בצמצום גמור כדאיתא בר"ה (י"ג) וכ"מ מדתנן שתי כסף ופרוטה כו' אין לך בידי אלא פרוטה חייב ולרב דשוה קאמר וכן ל"מ חדוש זה לא' מן הפוסקים ואולי דגם זה נכלל בהדוחק שכתבו:

בא"ד ע"כ נל"פ כו' שנתן לו דינר להחליף כו'. והוא פי' ר"ח שהביאו הפוסקים והתוי"ט ל"ד בהעתיקו פי' זה בסתם דלא זכר שהרע"ב במ"א הולך בשיטת רש"י בזה:

תד"ה והודה. ולמר בעי ליה כו'. כצ"ל ומלת לא ט"ס:

דף מ:

רש"י ד"ה למה שהן. אף כל שנים ודבר חשוב אלא כו'. כצ"ל:

תד"ה לימוד. תימה דרחב"א גופיה מוקי כו'. לפנינו שם רבינא או סתמא דש"ס מוקי כן אליביה:

בא"ד מדלא נקט במתניתין כו'. כצ"ל:

תד"ה וחדא. ודלא כמו שפסק ר"ח בכתובות כרחב"א. לכאורה באמת דעתו תמוה מכל הני ראיות שהביאו ונ"ל דמפרש חדא כרב כו' בלשון קושיא והוא דכיון דפסק כרב דכפירת טענה ב' כסף ומפרש הטענה ב"כ דמתניתין טענת כפירה א"כ יתפרש ממין הטענה ג"כ טענת כפירה דוקא וטענו חו"ש והודה לו בא' מהן אין ההודאה ממין הכפירה ונשאר בקושיא וכיון דתני ר"ח לסיוע לרב הלכה כוותי' (ולקמן (מ"ח ב') פריך סתמא דהש"ס כמאן כשמואל והתני ר"ח כו' ותמיהני עה"פ שלא הביאו מזה ראיה לפסוק כרב וביותר על התוי"ט שהשיא דעת רש"י לפסוק כשמואל) ואידחי הא דשמואל ובזה יתיישב גם פירש"י בב"מ (ה) ממה שהעירותי עליו שם וא"ת והא בכתובות שם מתרץ רב אליבא דשמואל דל"ת עליו מרבנן אשכחן כה"ג טובא באמוראי דמתרצי אליבא דבר פלוגתייהו:

דף מא.

תד"ה מאי (בסופו). ובריש שמעתתא דהכותב (פ"ז ב'). כצ"ל והוא גבי פוגמת כתובתה:

תד"ה ולמר בר"א. בר ממיפך שבועה ואודיתא. אודיתא היא בסנהדרין כ"ט ב':

בסה"ד אע"ג דלא חיווּרי. כצ"ל:

דף מב.

גמרא מאי הוה עלה רב פפי אמר כו'. כצ"ל רש"ל:
גמ' שם ראבי"א פעמים שאדם נשבע כו'. כתב הר"ן בסוף הסוגיא דהא דאמרי' משנת ראב"י קב ונקי ה"מ היכא דיחיד פליג עלי' כו' וצע"ג דהא מוכח להדיא ביבמות (ל"ז וס') דהל' כוותי' אף נגד רבים וכ"מ שם דאף בברייתא הלכה כוותי' ותיובתא להכ"מ בספ"ב מהל' בית הבחירה:

דף מב:

תד"ה ולא. דמשום קרקעות ועבדים ושטרות לא איצטריך כו'. כצ"ל:
תד"ה ש"ח (בסופו). ואע"ג דתני (כצ"ל) תשלומי דו"ה משום דשייך בכולהו כו'. בזה נדחה מה שהוכיח התוי"ט (בסד"ה ש"ח הב') דאילו הי' שייך שאלה בהקדש אע"ג דבקרקעות ושטרות לא שייך ה"ל למיתני כי היכי דתני דו"ה כו' וידיו משמשו בדברי התוס' ואולי כוונתו לדברי הנ"י ע"ש:

דף מג.

גמרא ומ"ש מנורה גדולה כו' מה שטענו לא הודה כו'. לכאורה קשה מנ"ל דטעמא מש"ה הוא דילמא סבר כר"ג דטענו חטים והודה בשעורים חייב והכא טעמא משום דבעינן דבר שבמדה כו' וי"ל דהש"ס סובר מדהקדים ברישא אין לך בידי פטור דכופר הכל ע"כ טעמא דמנורה כו' נמי מש"ה הוא וטענו חטים והודה בשעורים למאן דפטר הוה ג"כ משום דבחטים דטענו כפר הכל ועוד מדלא תני אזורה ג"כ בסיפא לחיובא וכדמסיק ע"כ משום דאזורה הוה כטענו חטים והודה בשעורים וגם ע"כ פטור נמי מטעם דבעינן דבר שבמדה מדקתני זה הכלל כו' (עי' מה שאכתוב בסמוך) ולכן דייק שפיר דלאתויי בית זה דלבית סתם מרישא שמעינן ליה כמש"כ התוס' ומיושב מה שגמגמו בזה ועי' תוי"ט פ"ב דכלים מ"ג דמצינו הרבה דזה"כ איננו מענין הקודם:
רש"י ד"ה אלא מנורה קטנה. דאין ההודאה ממין הכפירה. עי' מש"כ לעיל (מ' ב') בתד"ה וחדא:
תד"ה אלא ע"ד. פריב"א דנ"ל כו'. עי' בר"ן ילפותא אחרת ממכילתא:
בסה"ד. בציון הגרי"פ ט"ס וצ"ל בב"ק:
תד"ה אלא א"ר. וי"ל דבשאין חסרה כו'. ק"ל דא"כ גם לרבא קשה דה"ל למיתנא בסיפא ז"א עד הזיז והלה אומר א"י אלא מה שהנחת כו' חייב וע"כ צ"ל דהא"נ כו' שבדבריהם

איננו תירוץ בפ"ע אלא דר"ל דברישא פטור מפני ב' טעמים אלו ומתורץ גם קושית המהרש"א ע"ש ונ"ל עוד דגם לאביי א"ח בבית זה מלא בהשיבו א"י אלא מה שהנחת כו' אלא א"כ השיבו עד הזיז או עד החלון:

תד"ה לאו. דטעמא דפטורא כו' לא טענו כדמפרש. כצ"ל:

במשנה ומי נשבע מי שהפקדון אצלו כו'. התוי"ט דקדק על לשון פקדון דהא במשכון איירינן ואמר דאשמעינן בזה דבפקדון נמי דינא הכי דישבע שאינו ברשותו וזהו לאוקימתא דר"א לקמן דמי נשבע תחלה אלא דהקשה אמאי לא איסתעי' ר"ה שם ממתניתין ע"ש ול"נ דאף לפי' הראשון דלקמן דשקלוהו כו' וזה היה דעת המקשה לר"ה שם וכן לתירוץ רב יוסף ואביי שם מ"ל גם בפקדון כה"ג שטען הנפקד שאבד ומתחייב לשלם והמפקיד אמר שהיה שוה סלע והלה אומר שקל דאף דשבועה היא גבי נפקד מ"מ למר בר"א לעיל היה יכול להפכה על המפקיד ולהחולקים עליו מ"ל היכא דשניהם מתרצים וקמ"ל דבזה אינו יכול להפכה דשמא יוציא זה אה"פ והא דמקשה הגמרא אילימא אסיפא ות"ל דשבועה גבי מלוה ולא משני דמיירי לענין הפוכי דזה דוחק להעמיס זאת בדין המפורש אבל הדקדוק נוכל לכוון בזה:

דף מג:

תד"ה אבל. ועוד נל"פ כו' דעיקר סמיכת המלוה על הנסכא כו' ואי אבד נסכא ברישא אבד פלגא כו'. לכאורה לפי סברתם דעיקר סמיכת המלוה על הנסכא ה"ל לפרושי דאי אבד נסכא אבד כולה ונ"ל דהכריחם לפרש כן מדלא איפלגו נהרדעי אתרויהון:

תד"ה מתניתין. אלא כגון אם אוביר ולא אעביד. ר"ל יהיבנא לך אלפא זוזי דשם ע"ב

בא"ד ורב וריו"ח הלכה כרבי יוחנן. פי' דשם פליג רב אריו"ח:

בסה"ד ההיא דעירבון לענין איסור איתשול. פי' לענין לקבולי עליו מי שפרע אבל קצת תימה לקראו איסור דהרי הוא בא מחמת ממון ואם ממונא אין כאן איסורא אין כאן דאי לא תימא הכי בכל דין ממון אית ביה נמי איסור דלא תגזול וי"ל ועי' ב"מ (נ"א ב') תד"ה בד"א:

דף מד.

תד"ה שומר. גבי ההיא דדריש התם השב תשיבם כו'. כצ"ל:

בא"ד ובריית דהכונס דדריש מקרא כו'. כצ"ל:

בא"ד ורבה נמי מודה דעיקר קרא לא אתא אלא כדר"א כו'. ק"ק לפ"ז מ"ק אילימא לגינתו המשתמרת כו' היינו ביתו הא איצטרך לכדר' אלעזר וי"ל דדייק מדל"ק אין לי

אלא לדעת בעלים שלא לדעת מנין וזה שדקדק לומר היינו ביתו ול"ק פשיטא כלישנא דאלו מציאות משום דרבה ידע שפיר להא דר"א:
בא"ד ואדרבה יש להוכיח דהל' כרבה מדמסיק הש"ס כו'. כצ"ל:

דף מד:

רש"י ד"ה אלא לאו. ואתא ריה"נ כו' כנגד הלואתו לאו אינו משמט כו'. כצ"ל:
תד"ה התקבלת. דעכשיו כו' יותר מי' כו'. וכ"כ בבכורות (נ') אבל בכתובות (צ"ט) ובב"מ שם כתבו י"ב:
בסה"ד שלא היה עולה אותו חסרון אלא פחות כו'. כ"נ דצ"ל:

דף מה.

במשנה היה אחד מהן כו'. ר"ל אחד מן הנשבעין שבתורה:
במשנה שם אחת שבה"ע. עתוי"ט שעשה מחלוקת בין הרמב"ם והר"ן והרמ"ה והתור"ע השוום ואישתמיטתיה שכבר קדמהו הש"ך בסי' צ"ב סק"ו:
במשנה שם תן לפועלי בסלע מעות. נ"ל לקרוא הל' הב' בפתח והוא ל"ר וכן הר"ן נקיט בלשונו פועלים וכן בגמרא. ולכן שפיר מסיים והן נשבעין ונוטלין דלא קאי רק עליהם דאבן ל"מ קאי שהרי לא נתחייב לו באמירתו וכדמשמע ג"כ מהר"ן (והרמב"ם בפי' שהזכיר גם בנו אצל שבועה לכאורה תמוה) ובזה לא נצטרך למש"כ התוי"ט בכדי שיוכל הפועל להוציאם בפרוטרוט אלא הואיל שהן רבים צריכין למעות קטנות לחלקן ביניהם:
במשנה שם והן נשבעים ונוטלים. לכאורה יקשה לפ"ז מדוע לא תני ברישא רק החנווני ולא נקיט נמי הפועלים ולפמש"כ התוס' בכתובות (פ') דלא חשיב אותן שה"א דנוטלין בלא שבועה א"ש דגם הפועלים מה"ד היו ראוים ליטול בלא שבועה כמ"ש הר"ן ולגי' הר"ן בבן ננס הוא נוטל בשבועה והם בלא שבועה י"ל דלא נקיט ברישא רק מה שהוא אליבא דכ"ע: ומה שכ' הר"ן בטעמא דהן נשבעין לת"ק כיון דמפסיד בעה"ב כו' לכאורה בפשוט י"ל כיון דחנוני מכחיש להו והוא קאי במקום בעה"ב כמש"כ בעצמו לקמן:
במשנה שם נתגלגלה לו שבועה ממ"א מגלגלין עליו אה"כ. עיין תוי"ט שדקדק דהל"ל נתחייב לו ול"נ דהתנא דק בלישני' לאשמעינן דאף ע"י שבועת גלגול מגלגלין כגון שאמר הריני משלם הטענה הראשונה אחר שגלגל ע"י שבועה על טענות אחרות דהדין הוא שאינו נפטר בזה משבועת הגלגול ושוב חזר וגלגל עליו עוד טענות אחרות דאף דמחמת טענה הראשונה כיון שכבר אמר הריני משלמה א"י שוב לגלגל מ"מ הואיל שנשאר עליו עדיין שבועת הגלגול מגלגל עוד על ידה אף שהיא עצמה אינה באה רק ע"י גלגול ועי'

בב"י ססי' צ"ד מה שהביא בשם תשו' הרשב"א ובש"ך שם [אכן רש"י ותוס' בקדושין (ר"ד כ"ח) העתיקו נתחייב] :

במשנה שם והשביעית משמטת את השבועה. הר"ן כ' הטעם דכיון דהשמיטה אותו מקצת שהודה נמצא שאינו אלא כופר בכל כו' וא"כ כי כתבו ב"ד עלי' פס"ד דשוב אינו משמט (שו"ע סי' ס"ז ס"ח) לא תהא גם השבועה נשמטת וכן שבועה עפ"י ע"א (וע"ש סע"ו וסע"ז) ולכאורה הטעם פשוט דהואיל דהשבועה באה במקום תשלומי ממון לכן כמו שאם היה עליו לשלם ממון היה נשמט כן גם השבועה הבאה חלופיו נשמטת:

רש"י ד"ה שלא פקדנו וד"ה ששטר הד"א:

רש"י ד"ה ולקח. ולקח בעליו אה"ש ולא ישלם. כצ"ל:

רש"י ד"ה שניהם. ופועל שלא יוציא כו'. בב"מ פי' שמא יפלו ממנו ויש לכוון פירושו דהכא דר"ל שא"צ להמעות עכשיו אלא לערב לכן טוב לו יותר שיהיו ת"י של בעה"ב שלא יפלו ממנו:

תד"ה עקרוה. אע"ג כו' מ"מ על בעה"ב שייכא טפי. נ"ל ראיה דהא לר"י בכופר הכל מחויב בעה"ב לישבע כדמוכח לקמן (מ"ו) ובתוס' שם ד"ה בדרבנן:

דף מה:

גמרא חזקה אין בעה"ב עובר בב"ת. והא דל"ק משום בל תגזול י"ל משום דאישתמוטי קא מישתמיט עד דמדכיר ליה שפיר ובזה נופל האע"ג דבתד"ה וכי שכיר:

גמ' שם דאשכחי' ר"ש לרב"ש כו'. כה"ג בעירובין (י"א ב') וש"נ:

רש"י ד"ה ששכרו בעדים (בסופו). ועשה עמו. כצ"ל:

תד"ה כי מטא. ועוד אמאי עקרוה כו'. כצ"ל:

תד"ה וכי שכיר (בסופו). לא בא לומר דעדיפי מדשכיר. כצ"ל:

תד"ה מתוך (הא'). במה שהיא אומרת שמא טועה כו'. כצ"ל:

בא"ד ואע"ג דבההיא כו' מיבעי ליה. כצ"ל:

תד"ה בעדים. דאי לא אמרי הכי כו'. כצ"ל:

בא"ד וליהמנינהו במיגו דאי בעו אמרי כו'. כצ"ל:

בא"ד פן יזכה האחר כו'. (כצ"ל בר') ועי' בכתובות (י"ח ב') בתד"ה אין נאמנים וצע"ק:

תד"ה בשטר. וריב"א מפ' כו'. ומשמע דהכי הלכתא ודלא כר"ח דשם דאפי' בפקדון נאמן וק"ל דא"כ אמאי לא דחי שם דכ"ע ל"ל דר"ח ומ"ד דגובה מחצה טעמי' משום דא"ל דאפשיטי דספרא זייר ליה וכה"ג קשה ע"ד שם בד"ה או דלמא ע"ש:

דף מו.

גמרא אלא ר"י דברייתא דתניא שכיר כו' ה"ז נשבע ונוטל. לשמואל ולרב לעיל ע"כ מיירי בשכרו בעדים וא"כ קשה מה דאר"י אבל א"ל לא שכרתיך מעולם כו' הממע"ה ולפי הוועד יש לתרץ שבתוס' ב"מ (קי"ב ב') בד"ה קציצה י"ל דר"י מיירי באין עדים ששכרו:

תד"ה לא קצצתי (בסופו). והכא כו' והרי עבר. ק"ל דהא בעבר זמנו דהממע"ה היינו בשלא תבעו בזמנו כדאיתא בב"מ (קי"א) במשנה ובלא תבעו א"ע עליו כדאיתא שם והא דקאמר לעיל חזקה אין בעה"ב עובר בב"ת היינו עתה כשתובעו אחר זמנו ואינו נותנו מיד והא דתניא שם (ק"י ב') דא"ע אלא עד בקר ראשון ושם גבי שוקאי דסורא משמע דהיכא דא"ע בבקר ראשון שוב א"ע לעולם צ"ל דבכל יום ראשון עכ"פ עובר וכמ"ק שם מלשון רש"י שכ' וכיון דמיומא קמא לא עבר כו' ובב"ב (מ"ה ב') בד"ה נתנה כתבו ואין לתרץ נמי כגון שאומר כו' ברשותך השהיתי ויש לכוונם למש"כ דר"ל במה שלא תבעתני:

תד"ה בדרבנן. ולא כמו שפי' הקונטרס כו' שהרי אותה שבועה לא היתה בימי תנאים. וכ"כ רש"י עצמו לקמן (מ"ח ב') ד"ה הא שאר:

תד"ה עביד. ולהכי נקט מגלא כו' ולהכי נקט נרגא. משמע קצת דבמגלא אין דרך לקצות עצים ובסוף תענית איתא וקרי' ליה יום תבר מגל גבי כריתות עצים ואולי יחלקו בין מגל למגלא:

תד"ה בטוענו. והכירו העדים במקצתם כו' וה"נ מתוך פי' זה דא"ה כר"ח כו'. לכאורה יל"פ דהעדים לא הכירו רק שהוא נושא מאומה תחת כנפיו וא"כ אינו דבר שבמדה כו' כמו מה שהנחת אתה נוטל ועדים לא עדיפי מהודאת פיו דאתו מיניה ועי' בפרק דלעיל במשנת המלוה א"ח על המשכון בראש"ו ור"ן מה שהביאו בשם הר"י הלוי ובש"ך סי' ע"ב סק"נ מה ששקלו וטרו בדבריו אבל הכא י"ל שאין העדים יודעין אם היו ש"פ דמסקי הרא"ש והר"ן שם דבכה"ג גם בהודאת פיו פטור ועי' ש"ך סי' צ' סק"ב:

דף מו:

גמרא שעלתה לו נשיכה בגבו כו'. כה"ג בעירובין (ק"ג ב'):

גמ' שם ודילמא אחר עביד ליה דליכא אחר. משמע דבשבועה מיהא שקיל אע"ג דאיכא אחר וכ"ה ברמב"ם להדיא ונראה טעמא משום דלא שכיח שיחבלנו אחר בבית שאינו שלו ולכן אם היה טוען הנחבל על האחר אינו נוטל אפי' בשבועה. ועי' בטור בשם

הרמ"ה דדוקא דמינצו בהדדי ודברי התוי"ט בזה אינן מובנים גם מש"כ דבגמרא איתא ודילמא לאחר א"ל ליתא אלא דהיא גי' הרי"ף והרא"ש:

דף מז.

גמרא אר"י ב"מ עבד ר"נ עובדא יחלוקו. נראה דזהו סיום מא"ד וכ"נ מהמהרש"א:
רש"י ד"ה ואין אדם מוריש. הואיל והוא מחויב שבועה שלא קבלתי כו'. כצ"ל:
תד"ה הוה. ה"נ מצינו כו' שקרא רב רבותינו לר"כ ור"א. ע"ש דסתמא דגמרא קראה להו הכי ולא רב בעצמו:
בא"ד אבל קשה מפ' א"מ כו'. לפי הגי' שלפנינו בעובדא דנסכא כאן רב אמי ולמש"כ בעצמם בב"ב (י"א ב') ד"ה בעא. דרבי אמי לחוד ורב אמי לחוד והאחרון היה גדול מן הראשון א"ש בפשיטות ואף דאולי היה גירסתם כאן רבי אמי כמו שהוא לפנינו בב"ב ה"ל לשבש הגי' דצ"ל רב אמי כמו שעשו בכ"ד ולפלא יותר דגם בב"ב (ל"ד) כתבו כדהכא ולא זכרו מש"כ לעיל שם:
תד"ה מתוך. שלא יפקיעו כו' תקנו כו'. כצ"ל בל"ו:
בא"ד כתנא דבסמוך דמסייע ליה לדר' אבא. כצ"ל:

דף מז:

גמרא אזהרה לעוקב כו' ת"ל לא תנאף כו'. עי' רש"א בח"א שכ' מדלא כתיב לא תשכב אשת רעך כדכתיב גבי עונש ואיש אשר ישכב כו' תקפה עליו משנתו דאדרבה גבי עונש בפ' קדושים כתיב אשר ינאף כו' ובאזהרה באחרי כתיב ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך כו':
רש"י ד"ה מלוה ולוה. לפי שא"ל זו היא הפסולה דמספיקא ל"מ ממונא. ואף לר"ה דש"ה דאיתחזקו פסולים כמו דיש חילוק באשם תלוי בין איקבע איסורא ללא איקבע בכריתות (י"ח) ע"ש:
רש"י ד"ה שני מלוין. ואחת מב' כתות הללו חתומה כו'. כצ"ל:
בא"ד לא קמבע"ל מ"ק ר"ה בה דהיינו כו'. ולר"ח נראה דהוה דינא שמניח דמי שטר קטן ביניהם ומסתלק כמו בלקח מקח מה' בנ"א כו' שביבמות (קי"ח ב') ועי' בב"מ (ל"ז) בסוגיא דאמר לשנים גזלתי כו' ובפוסקים שם חלוקי דינים בכיוצא בזה:

דף מח.

גמרא מתיב ר"נ ב"ה יפה כח הבן כו'. ק"ק מדוע לא משני דמיירי בלוה עצמו וטוען השבע לי שלא פרעתיך וכן ליתמי מלוה יכול לומר השבעו לי שלא פקדכם כו' בשלמא הא דפריך לעיל אמתניתין ממאן אילימא מלוה כו' ולא מוקי לה באומר השבעו לי כו' משום דתני וכן ולעיל לא חשיב שבועה זו אבל הכא קשה וי"ל דלשון אינו גובה אלא בשבועה משמע אע"ג דלא טען השבע ועי' במ"מ בפי"ז מהל' מלוה ודע שאני מסתפק אם כבר טען הלוה בחיי המלוה השבע לי ומת המלוה תחלה אי הוה בכלל אין אדם מוריש כו' ואת"ל דהוה בכלל דגם שבועה דהבא ליפרע מנכסי יתומים הוא מטעם דילמא אבוהון הוה טעין השבע לי מ"מ לדידן אפשר דזה בכלל הבו דלא לוסיף עלה ועי' לח"מ שם אבל דבריו מגומגמין:

דף מח:

רש"י ד"ה הבו. הבא ליפרע מנכסי יתומים. כצ"ל:

דף מט.

רש"י ד"ה לכל. על ידה שבועה אחרת. כצ"ל:

רש"י ד"ה נושא שכר. וחייב קרבן שה"פ וחומש ואשם. האשם הוא הוא קרבן דשה"פ ועתוי"ט:

רש"י ד"ה ה"ג. ואם הודה מעצמו שלא באו עדים כו'. הכא בטענת אבד אפי' הודה לאחר עדים נמי חייב כדהוכיחו התוס' בב"ק (ר"ד ק"ח) וע"ש וע"ע לעיל (ר"ד ל"ז):

תד"ה ראה. עי' מהרש"א ואישתמיטתיה דברי התוס' שם (עמ"ב) דלא מקשה שם אלא מברייתא מדקאמר והא מדקתני סיפא ראב"ש כו':

דף מט:

גמרא מאן תנא ד' שומרין אר"נ כו'. עמש"כ בב"מ (כ"א) בתד"ה וכמה:

גמ' שם בפיסקא אמר לש"ח כו' אמר לאחד כו' אמר לשואל כו' היכן שורי א"ל א"י כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה ר"מ היא. לקמן מפרש הס"ד ואח"כ מה"ד **מי איכא**:

רש"י ד"ה כי תשבע. ורב דריש ליה בלשון דהא כו'. כ' כן לפי שיטתו בשלהי גיטין ע"ש והוא דוחק ע"ש בתד"ה כי ולפי מה שפי' בעצמו ריש ר"ה דכל המשמשין בלשון כאשר

כו' לשון אם הן כו' שהרי בודאי יהי' כו' יל"פ הכא נמי כן ואף שזה אינו בודאי שיהיה לו ריב ויחייבוהו ב"ד שבועה וישבע לשקר ולישנא דתשבע דמשמע מעצמו ל"ק דהרי שבועת הדיינים ג"כ הוא עצמו מחויב לישבע או שיענה אמן ואיננה כשבועת העדות ושה"פ לענין קרבן שחייבין אפי' במפי אחרים ממש. ועמש"כ לעיל ברפ"ו:
בריך רחמנא דסייען